

Шышъхъэиум и 19-р — Бирам мэфэки

Адыгэ Республикэм шыпсэурэ
быслъымэнхэу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!

Нэкимэзэ мээзэ лъапIэр шыуухи Бирам мэфэкишхом шыуэ-
рэтыхагъэм фэшиI тыгу кыддэлэу тышфэгъушIо!

Зэрэдунаеу цыхагъэунэфыкIырэ мэфэкиым диныр зылэжы-
хэрэм агухэм шлошъхуныгъэ-гугъапIэ кыдрелъхъэ, ислъам диным
ыкупкI шыпкьэу цыт цыфыгъэ шэпхъэ дахэхэм арыгъозэн-
хэм ар кыфэдджэ. Бирамым цыфхэр шIум феицэх, цэлагъэ
ялэным, зэгурылоньгъэ, гукIэгъу ахэлъыным, ягупсэхэм ыкIи кьа-
пэблагъэхэм анаI атырагъэтыным, IэныIэгъу зицыкIэгъэ пстэу-
ми яшIуагъэ арагъэкIыным фегъасэх, агуклэ нахъ кьабзэ ешIых.

Цыф лъэпкь зэфэишъафхэм кьахэкIыгъэхэу ыкIи дин зэфэ-
ишъафхэр зылэжыхэу республикэм шыпсэухэрэм азыфагу илъ
зэгурылоньгъэ-цыхъэзэфэишIыныгъэр джыри нахъ зэрэпытэ-
цтым, гукIэгъумрэ шIушIэнымрэ обществэм нахъ зызэрэца-
ушъомбгъуцтым тицыхъэ телъ.

Республикэм шыпсэурэ быслъымэнхэм псауныгъэ пытэ, на-
сын, цыIэклэишIу ялэнхэу тафэлъаIо! Иофэу ешIухъыжсэрэ пэпчъ
гушIуагъэ хэжъугъотэнэу, гъэхъагъэ цышIушIынуу шыуфэтэлэ!

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм
и Тхьаматэ игуадзэу IУЩЭ Мухьамэд

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм афэкио

Нэкимэзэ мазэр зэрэтыухырэ ыкIи Бирам мэфэки лъапIэу
къэсырэм апатэ гугъэбэныгъэ хэлъэу тафэгъушIо Адыгэ Респуб-
ликэмрэ Пшызэ шъолъыррэ ащыпсэурэ быслъымэнхэм.

ГукIэгъум, шIушIэным ямазэу тынэкIыгъэм кыкIоцI Алахъ-
талэм иуагъэхэр дгъэцэкIэхэзэ, игъогу занкIэ тытетэу тыгукIи,
тпсэкIи, тпкышъолкIи зыдгъэкъэбзагъ.

Урысые къэралыгъошхом цызэдэпсэурэ лъэпкь пстэуми, ти-
цыкIуи тиини, тыпсаухэу, мамырныгъэр тигъогогъоу тызэды-
цигъэлэнхэу Тхьэм телъэлэу. Нэмазэу, тхьэлэлэу мы мазэм кыи-
кIоцI тилыгъэхэр Алахъталэм тфигъэбэгъонхэу, мыухыжыын
псапэкIэ ахърэт мафэм ыгъэгъушIоцт быслъымэнхэм ащыц
тишIынуу телъэлэу. Дунаим кыицыхъурэ бырсырхэм, тхьамыкIа-
гъохэм Тхьэм таицухъумэн.

Бирам мэфэкишхом гухэлъышIоу тилэхэр Алахъым кыи-
дигъэхъунхэу, ыгъэбэгъоцт, игукIэгъу цимыгъэкIэцт быс-
лъымэнхэм ащыц тишIынуу телъэлэу.

Адыгэ Республикэм ыкIи Пшызэ шъолъыр ащыпсэурэ
быслъымэнхэм ямуфтигъу ЕМЫЖ Нурбий.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ и Указ

ЩытхъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист»
зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэным ехылаIагъ

Законностым игъэпытэнкIэ гъэхъагъэхэр зэрашIыгъэхэм фэшиI щыт-
хъуцIэу «Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юрист» зыфиIорэр афэгъэ-
шъошэгъэнэу:

Жинжаров Сергей Семен ыкIом — Адыгэ Республикэм и Про-
куратурэ иотдел ипашэ, юстициемкIэ советник шъхьалэм;

Семенов Василий Иван ыкIом — Урысые Федерацием и След-
ственнэ комитет Адыгэ РеспубликэмкIэ и Следственнэ гъэIорышIапIэ
ипашэ, юстициемкIэ генерал-майорым.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
шышъхъэиум и 16, 2012-рэ ильэс
N 168

Адыгеим и Про-
куратурэ иор-
ганхэр зызэха-
щагъэр ильэс
90-рэ зэрэхъу-
гъэм фэгъэхъы-
гъэ торжествен-
нэ зэхъхъэ АР-м
и Къэралыгъо
филармоние
тыгъуасэ цы-
кIуагъ. Мэфэки
иофтхъабзэм хэ-
лэжыагъэх Адыгэ
Республикэм и
Лышъхъэу
ТхьакIушынэ Ас-
лъан, Урысые
Федерацием и
Генеральнэ про-
курор игуадзэу
Кыблэ феде-
ральнэ шъолъы-
рым цыIэ Сер-
гей Воробье-
выр, республи-
кэм игъэцэкIэ-
кIо, хэбзэгъэ-
уцу, правэухъу-
мэкIо ыкIи су-
дебнэ органхэм
япашэхэр, Про-
куратурэм иве-
теранхэр, нэ-
мыкIхэри.

Ямэфэки хагъэунэфыкIыгъ

Зипрофессиональнэ мэфэки хэзыгъэунэфыкIырэ
Прокуратурэм икыулыкъу-
шIэхэм, ветеранхэм игуапэу
кьафэгъушIуагъ АР-м и Лы-
шъхъэ. Яунагъохэм псау-
ныгъэ пытэ арылъэу, ягъэ-
хъагъэхэм ахагъахъозэ ыпэ-
кIэ лыкIотэнхэу кьафэлъэ-
Iуагъ.

— Ильэс 90-рэ гъогу къэ-
зыкIугъэ республикэ (хэку)
Прокуратурэм иIофышIэ-
хэр сыдигъуи ясэнэхъат фэ-
шыпкьэхэу, тирегион ишы-
Iэклэ-псэукIэ нахъышIу шы-
гъэным, цыфхэм яфиты-
ныгъэхэр ыкIи законыр къэ-
ухъумэгъэнхэм, чIыпIэ хэбзэ
органхэр зыпкь игъэуцогъэн-
хэм ыкIи хэхъоныгъэхэр
ягъэшIыгъэнхэм анаIэ ты-
рагъэтыгъ, джырэ уахъти
ащ лъэплъэх, — кыIуагъ
ТхьакIушынэ Аслъан къэзэ-
рэгъонгъэхэм закыфигъа-
ззэ. — Хэгъэгу зэошхом
илъэхъан Прокуратурэм икы-
улыкъушIэхэм ащыщыбэхэм
лIыгъэ зрахъагъ, нэмыц-
фашист техакIохэм, япон
милитаристхэм апэуцужы-
гъэх. Зэо ужым тикъэралы-
гъо, Адыгеир мамыр шыIа-
кIэм тещэжыгъэнхэм, пра-
вэухъумэкIо системэр зэте-
гъэуцожыгъэным ялахы-

шIу хашIыхъагъ. Адыгэ
Республикэр зыдгъэпсыгъэ
илъэхэм Прокуратурэм
икыулыкъушIэхэм яIофшIэн
екIоллакIэу фыряIэм кышша-
мыгъакIэу япшъэрылхэр
агъэцэкIагъэх. ГушIыIэ дэха-
бэ зыфэпIон фаехэм ащы-
щых а лъэхъаным чанэу Iоф
зышIагъэхэу республикэ
Прокуратурэм иветеранхэу
Барцо Заурбий, Мэт Ана-
толий, Татьяна Лузина,
Шыбзыхъу Махьмуд, Гъонэ-
жыкыо Муратбек, нэмыкI-
хэри.

— УФ-м и Президентэу
Владимир Путиным кызэ-
рэхигъэшчыгъэу, прокурорым
иIофшIэн зэригъэпсырэм, ащ
екIоллакIэу кыфигъотыхэ-
рэм непэ обществом мэ-
хъаншхо реты. Цыфхэм
шъузэрадзекIорэм елыгы-
гъэцт ахэм цыхъэ е шъхъэ-
кIафэ кышшъуфашIышIтмэ.
А лъэныкъомкIэ мы аужы-
рэ илъэхсхэм Прокуратурэм
иавторитет нахъ зыкызэ-
риIэтыгъэм тегъэгъушIо, та-
пэкли ащ фэдэ фышытыкIэ
обществом кызэрэшIуфы-
риIэцтым сицыхъэ телъ, —
кыIуагъ ТхьакIушынэ Ас-
лъан Прокуратурэм иIо-
фышIэхэм закыфигъаззэ.
Адыгеим и Прокуратурэ

ильэс 90-рэ зэрэхъугъэм
ыкIи профессионализмэгъэ-
шхо ахэлъэу ильэс зэкIэ-
лыкIохэм Iоф зэрашIагъэм
афэшиI Лышъхъэм иуна-
шъокIэ «АР-м изаслужен-
нэ юрист» зыфиIорэ щыт-
хъуцIэр афагъэшъошагъ
Прокуратурэм иотдел ипа-
шэу Сергей Жинжаровым-
рэ УФ-м и Следственнэ ко-
митет АР-мкIэ и Следст-
веннэ гъэIорышIапIэ ипа-
шэу Василий Семеновымрэ.
Джащ фэдэу АР-м и Лы-
шъхъэ ирээныгъэ тхыль-
хэр нэбгырэ зауIэмэ Тхьа-
кIушынэ Аслъан ариты-
жыгъ.

Нэужым кьэгущылаIагъэх
ыкIи зимэфэки хэзыгъэунэ-
фыкIыхэрэм кьафэгъушIуа-
гъэх Сергей Воробьевыр,
АР-м ипрокурор шъхьалэу
Василий Пословскэр, АР-м
и Апшъэрэ суд итхьама-
тэу Трэхъо Аслъан, нэмыкI-
хэри.

Адыгеим иорэдыIохэм
ыкIи итворческэ коллек-
тивхэм кьатыгъэ концер-
тымкIэ мэфэки Иофтхъабзэр
аухыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

Сурэтыр А. Гусевым ты-
рихыгъ.

Бирам мэфэкIымкIэ афэгушIуагъэх

Шам шыщхэу кIын IофкIэ зичIыгушъ кIэзыгъэзэжыгъэхэм ащыщхэр Адыгэ Республикэм лъапкIэ IофхэмкIэ, IэкIыб кIэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкIэгухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кIэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет тыгуасэ ригъэблэгъагъэх, Бирам мэфэкI лъапIэу кIэблагъэрэмкIэ ащыфэгушIуагъэх ыкIи ахыщэ IэпыIэгъу аратыгъ. Зэхыхъэм хэлэжыагъэх IэкIыбым кIыкIыжырэ тилъэпкIэгухэр шыIэныгъэм хэгъэгъозэжыгъээнхэм и Гупчэ ипашхэу ГьукIэлI Асхъад, зичIыгушъ кIэзыгъэзэжыгъэхэрэм апае Фондэу зэхашагъэм ипашхэу МэщфэшIу Нэдждэт, нэмыкIхэри.

Комитетым ипашхэу Шхъэлэхъо Аскэр кIын хэфэгъэ тилъэпкIэгухэу зихэкужъ кIэзыгъэзэжыгъэхэм Бирам мэфэкIу кIэблагъэрэмкIэ кIафэгушIуагъ. Ащ кIызэриIуагъэмкIэ, хабзэ зэрафэхъугъэу, яамал кIызэрихъэу тилъэпкIэгуоу кIэзыгъэзэжыгъэхэрэм яшIуагъэ арагъэкIы, Фондым кIыхьэрэ мылкъур IэпыIэгъу

зищыкIэгъэ тилъэпкIэгухэм алэклагъахъэ.

— Тэ тфашIэрэр ащ фэдиэу мыбэшхоми, тилъэпкIэгухэм тызэрафэгумэкIырэр алъыдгъэлэсынэу тыфай, — ыIуагъ Аскэр. — МэфэкIэу кIэблагъэрэм ипэгъокIэу тилъэпкIэгухэм ащыщхэм Фондым шыщ мылкъу IэпыIэгъур яттынэу итхъухъагъ. Бирам мафэр дахэу рахынэу, псауныгъэ яIэу, кIыныр зыщыщыр тапэкIэ амышIэу бэрэ шыIэнхэу сэфэлъало.

МэщфэшIу Нэдждэт кIызэриIуагъэмкIэ, зэкIэмкIи Фондым ахыщэ IэпыIэгъоу сомэ мин 500-м ехъу кIыхъагъ. Ащ шыщхэу сомэ мин 30 зырыз унэгъо 20-мэ аратыгъах. Ащ нэмыкIэу, джырэблагъэ щэхэкIхэр кIэзышIырэ заводэу Мыекъуапэ дэтым ипашхэу Шхъэлэхъо Руслъан сомэ мин 100 ыкIи ллакъом ыцIэ-кIэ Шхъэлэхъо Азмэт сомэ мин 50 Фондым кIыфатIупщыгъ. Бирам мэфэкIым тефэу а мылкъур унэгъо 17-мэ атырагошагъ. Джащ фэдэу мы мафэхэм Тыркуем шыIэ Ха-

сэм кIыугъоигъэ шIушIэ ахыщэр джырэблагъэ Фондым кIыIуклагъ. Ащ нэмыкIэу, хы ШIуцIэ Iушъом Iус тилъэпкIэгухэми яшIуагъэ кIазэрарагъэкIыштымкIэ макъэ кIагъэлугъ. А мылкъум ишIуагъэкIэ унагъом ис кIэлэцIыкIу, студент пэпчэ ахыщэ IэпыIэгъур аратын гухэлъ яI.

— Апэдэдэ Тыркуем Хасэр зыщызэхашэм ащ хэтыгъэ усакло горэм ылогъагъ: «Узыщышым кIуи хэхъажэ, уилъэпкIэмэ афэлажэ, умылажэу сыд бгъотын...» А гупшысэхэр зыдэтIыгъыхэу тинахыжъхэм кIыхахыгъэ гъогум тырэкIо. Тинасын кIыкIыи, тихэкужъ тыкIыфэжыгъ. Непэ уздемыIэжъэу зыпари пфызэшIокIыштэп. Адыгэхэр тызэдэлэжъхэмэ, тхъамыкIагъор гушIуагъокIэ зэтхъокIыжын тлээкIынэу гугъапIэхэр тилэх, — кIыIуагъ Нэдждэт.

Зихэкужъ кIэзыгъэзэжыгъэ тилъэпкIэгухэм ащыщхэр зэхыхъэм кIышыгушIуагъэх. ЗэкIэ кIафэгумэкIыгъэхэм, IэпыIэгъу кIафэхъугъэхэм «тхъашъуегъэпсэу» кIараIуагъ ыкIи Бирам мэфэкIэу кIэблагъэрэмкIэ зэхэщакIохэм кIафэгушIуагъэх.

КИАРЭ Фатим.

Идэгъугъэ зэрагъэшIагъ

Дзэм кIулыкъу шызы-хыхэрэм апае машIом ушIухъумэным фытегъэпсыхъагъэу шыгыныкIэ мы илъэсым кIыдагъэкIыгъ. ДзэкIолIхэр зыщырагъаджэхэу ыкIи зышагъэсэхэр Гупчэу Мыекъуапэ иIэм джырэблагъэ ащ идэгъугъэ щауплэкIугъ.

«КовбойкIэ» зэджэгъэхэ шъуашэр бронетранспортерхэм ямеханик-водитель-

хэр ары кIызыфашIыгъэхэр. Техникэм ыкIоцI машIом зыкышIиштагъэмэ, нахыпэкIэ такыкIэ 15-м кыкIоцI укIыкIыжын фаеу шытыгъ. Джымы шыгыным ишIуагъэкIэ, ар такыкIэ 25-рэ хъугъэ. Ары адрэхэм зэратегIырэри.

Шъуашэр «арамиднэ» зыфалорэ шэкI лъэпкъым фэд зыхэшIыкIыгъэр. Ыщэчырэр нахъ макI, пстэумкIи килограмми 6,5-рэ ионтэгъуагъ.

ДзэкIолI шыгыным кIызэрыкIоу ашыгъым ыкIыIу тельнынэу ары зэрэщытыр. Гъончиджыр, курткэр, бронечилетыр ыкIи каскэр хэхъэх. Мотострелковэ бригадэм иподразделение икомандир кIызэриIуагъэмкIэ, техникэм Iоф дэшIлэштми, уцэрьюштми, нэмыкI пшэрылэу яIэхэм ягъэцэкIэнкIи ащ иягъэ кIафорэп, Iэрыфэгъоу щыт.

КIагъэпцIагъ

Джырэблагъэ Мыекъуапэ ипрокуратурэ цыфхэм яфитыныгъэхэр кIэухъумэгъэнхэмкIэ Адыгэ шъолъыр общественнэ организациеу «Щит» зыфиIорэм уплэкIунхэр шызэхичтэгъагъэх. ТикIалэ шыпсэурэ бзылфыгъэу я 2-рэ купым хэхэрэ сэкъатныгъэ зиIэм юридическэ IэпыIэгъу ищыклагъэу ахэм зяуалIэм кIагъэ-

пцIагъэу тхъаусыхэ тхылъэу кытхыгъэр ары кIызыпкIырыкIыгъэхэр.

Прокуратурэм зэригъэунэфыгъэмкIэ, бзылфыгъэм ифэIо-фашIэхэр зэрэфагъэцэкIэштхэм пае сомэ мин 14 Iахыгъ, ау IэпыIэгъу зыпари кIыратыгъэп. Iофэу зыуж итыгъэмкIэ судым кIыдыригъэштагъэп. Зэзэгъыныгъэу органи-

зацией дишIыгъэм тетэу, бзылфыгъэм ищыкIэгъэ IэпыIэгъур ымыгъотымэ ахыщэу ытыгъэм кIырагъэгъэзэжыным фэгъэ. Ар «Щитым» ыгъэцэкIэн ыдагъэп.

Прокуратурэм Iофыр зызэхефым ыуж судым тхылгъхэр фигъэхыгъэх. Ар захэплъахэм ыуж бзылфыгъэм иахыщэ кIырагъэгъэзэжыным фаеу ылытагъ. Судым рихъухъагъэр гъэцэкIагъэ зэрэхъурэм прокуратурэм ыналэ тетышт.

ПшээдэкIыжъ арагъэхъышт

АР-м и МВД ГИБДД-мкIэ и ГъэIорышIапIэ фитыныгъэ имыIэу транспортым зэхокIыныгъэхэр фэзышIыхэрэм якъычIэгъэщын нахъ гъэлэшыгъэу ыуж ихъагъ. Шапхэхэм адимыштэрэ глушительхэр зыгъэуцухэрэр ары зигугъу тшыIэр. Ащ фэдэ зэхэкIыныгъэхэр ныбжыкIэхэм жъугъэу афашIы хъугъэ. Ахэм яавтомобильхэм макъэу кIапыIукIэрэр шапхэхэм бэкIэ ашIокIы, анахъэу чэщырэ цыфхэм рэхъатыгъо аратырэп.

Ащ фэшI ГИБДД-мкIэ ГъэIорышIапIэм ипашхэм гъогупатруль кIулыкъум инспек-

торхэм рейдхэр республикэм шызэхашэнхэу унашъо ашIыгъ. Мыекъуапэ изакъоу пштэмэ, нэбгырипшI пчъагъэмэ ащ фэдэ хэукъоныгъэу ашIыгъэм пае административнэ пшгъэдэкIыжъ арагъэхъынэу протоколхэр афызэхагъэуцауагъэх. ГухэкIыми, кIалэхэм изакъоп, пшъашхэхэри а пчъагъэм хэтых. Автомобилым мэкъэшхо пыIулымэ автогонщик фэдэу зальгъэжъэу ары ныбжыкIэхэм кIызэрэIуагъэр. НэмыкIэхэм ярэхъатныгъэ зэраукъорэм зыпари ыгъэгумэкIырэп. УФ-м иадминистративнэ Кодекс кIызэрэдилгытэрэмкIэ,

ащ фэдэ хэукъоныгъэ зышIыхэрэм тазырэу сомэ 100 нылэп арагъэтырэр, ау мызэу, мытIоу инспекторхэм кIаубытыгъэмэ, агъэтIысын фитых. АР-м хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ иминистрэу Александр Речицкэм джыри зы шыкIэ кIыкIыхыгъ. НыбжыкIэу гъогурькIоным ишапхэхэр зыукъуагъэхэм янэ-ятэхэм якIалэ е япшгъашгъэ изекIуакIэ зэрэмытэрэзыр кIызыщилорэ псымэхэр афэгъэхыых. КIызэрэнэфагъэмкIэ, ащ фэдэ шIыкIэм ишIуагъэ кIэкIо.

АР-м и МВД ГИБДД-мкIэ и ГъэIорышIапIэ

АР-м и КIэралыгъо Совет — Хасэм

Илъэсыбэ хъугъэу шIуагъэ кытэу гъэсэныгъэм иIоф зэрэфэлажырэм, кытIэхъухъэрэ ныбжыкIэхэм яегъэджэнкIэ ыкIи япIункIэ гъэхъагъэхэр зэриIэхэм афэшI Адыгэ Республикэм и КIэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхъу тхылъ фагъэ-шъошагъ **Чэужь Гошпакъ Рэмэзан ыпхъум**, Тэхъутэ-мыкIое районымкIэ поселкэу Яблоновскэм и МБОУ-у «Гу-рыт еджапIэу N 5-м» хысапымкIэ икIэлэегъаджэ.

ПэнэжыкIуае ицIыф гъэшIуагъ

Джа щытхъуцIэр ПэнэжыкIое чIыпIэ коим идепутатхэм зэдырагъаштэзэ фагъэ-шъошагъ а кIуаджэм икIэлэ пIугъэу, илъэс пчъагъэ хъугъэу Краснодар шылэжырэ Нэхэе Аслъанэу ащ дэт ЗАО-у МПК-у «Краснодарская I»-м ипашхэу бэмшышIэу кIызыхъугъэр илъэс 55-рэ зэрэхъугъэр хэзыгъэунэфыкIыгъэм.

— Сэ тхъаматэу сызыхадзыгъэр бэшIагъэп, — еIо чIыпIэ коим изыгъэIорышIэжыпIэ ипашхэу Кушъу Аслъан. — Ау сапэкIэ а IэнатIэр зыгъэцакIэщтыгъэ Ехъулэ Пшымафэ кIызэриIуагъэмкIэ, Нэхэе Аслъан кIызыщыхъугъэу, зыщапIугъэ ыкIи зыщеджэгъэ кIуаджэр шыгъушхэу кIыхэкIыгъэп. Ренэу кIэкIо, ащ пэпчэ зыкытIуегъакIэ, тигумэкIхэр зэрегъашIэх. Къэм пае пхъэмбгъухэм, кIэнэтIэхэсхэм чIыпIэ коим хэхъэрэ чылагъохэр ащигъакIэхэрэп. Мэщытыр ашIы зэхъуми, агъэцэкIэжы зэхъуми ишIогъэшхо кIаригъэкIыгъ. Спортсменхэми, медицинэм ыкIи гъэсэныгъэм яIофышIэхэми кIаделэ. Джыри бэмшышIэу кIазгыришхэрэ кIэнэтIэхэсишхэрэ кытфаригъащи тичылагъохэм афэдгошыгъ. Заомрэ IофшIэнымрэ яветеранхэм я Совет итхъаматэу НэмытIэкъо Юрий ащ кIыхигъэхъуагъ. Илъэс кIыхэкIырэп ТекIоныгъэм и Мафэ кIэсы зыхъукIэ, нэмыкI мэфэкI мафэми яхъулIэу икIоджэ гупсэ инахыжъхэм сомэ мин 20 — 24-м нэсэу кIафимыгъэхъу.

— Ащ изакъоп Нэхэе Аслъан тызкIырыгушхорэр, — еIо НэмытIэкъо Юрэ. — Лъэ-

шхэу тигуапэ тигъунэгъу краим тикIэлэ пIугъэ лъытэныгъэшхо кIызэрэщыфашIырэр. Ащ ишыхъат «Пшызэ шъолъыр ицIыф цIэрыIохэр» («Знаменитые люди Кубани») зыфиIорэ тхылъэу кIыдагъэкIыгъэм Нэхэе Аслъан исурэтрэ игъэхъагъэхэр зыфэдэхэмрэ кIызэрэдагъэхъагъэр. Нэхэе Аслъан «Урысые Федерацием изаслуженнэ псэолъэшI», «Кубань изаслуженнэ псэолъэшI», «Урысыем ипсэолъэшI гъэшIуагъ» зыфалорэ цIэ лъапIэхэр кIыфаусыгъэх. Опсэу, ти Аслъан! Уигъэхъагъэхэм тарэгущхо, тащэгущIукIы. Джары тэри укызыщыхъугъэ кIуаджэу ПэнэжыкIуае ицIыф гъэшIуагъэхэм ясатырэ ухэтымэ тшIоигъоу, ащ фэгъэхыгъэ лъэIу тхылъ ПэнэжыкIое чIыпIэ коим иадминистрации зыкIэдгъэхыгъагъэр. Ащ идепутатхэм тафэраз тызэрэзэгурьIуагъэм фэшI.

Нэхэе Аслъан игъэхъагъэхэр, илэжыкIэ-псэукIэ ПэнэжыкIуае имызакъоу, лъэпкъыми ынап. Джары Теуцожь районым иадминистрации ипашхэу ХъачмамыкIо Азэматрэ ПэнэжыкIое чIыпIэ коим ипашхэу Кушъу Аслъанрэ псауныгъэ пытэрэ шыIэкIэ дахэрэ иIэнэу, гъунэпкъакIэхэр ыштэнхэу фэлъаIохэзэ, фэгущIохэзэ, «ПэнэжыкIуае ицIыф гъэшIуагъ» зыфиIорэ щытхъуцIэр зэрэфаусыгъэр кIэзыушы-хъатырэ тхылъыр Нэхэе Аслъан зыкIыратыжыгъэр, а гущыIэхэр зытетхэгъэ лентэ плъыжыри юбилярым ыпшъэ зыкIырашIагъэр.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Адыгеим кIэкIоштых

Сообществэу «Бочка впечатлений» зыфиIорэм хэтхэм Урысыем ыкIи IэкIыб благъэм ячIыпIэ гъэшIэгъонхэу, ямышIыкIэу гъэпсыгъэхэр къакIухъэх, нэIуасэ зафашIы, яеплкъыкIэхэмкIэ зэдэгощэжыых. Пивэр зикIасэхэр ары мыщ хэтхэр, ау анахъ шъхъаIэу зыфызэхэхъагъэхэр зекIо-ныр ары. Камчаткэ кIышы-ублагъэу Кызылкум, Байкал къашегъэжыагъэу Байконур анэсыжъэу ащыIагъэх. Джы мары Iоныгъо мазем Адыгеим кIэсыштых.

Мэфэ зауIэу мы сообществэм хэтхэр тиреспубли-

кэ зэрэщыIэштхэм кыкIоцI псыхъоу МэщыкIо итIуакIэ акIуачIэхэр щауплэкIунхэ, Свято-Михайловскэ монастыр, Азишкэ гъочIэгъыр, Лэгъо-Накъэ, нэмыкI чIыпIэ дахэу Адыгеим иIэхэр къакIухъанхэ гухэлъ яI, зэрэдунаеу шызэлъашIэрэ дольменхэр зэрагъэлэгъуштых. Нэужым, зэряхабзэу, яеплкъыкIэхэмкIэ зэдэгощэштых, Интернет нэклубгъо-хэм къащатхыжыштых.

Сообществэм хэтхэм Адыгеим ыуж Кавказым инэмьыкI чIыпIэ гъэшIэгъонхэр къакIухъанхэ гухэлъ яI.

КIэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгея» зыфиIорэм иIофышIэхэр лъэшхэу гухэкI ащыхъоу Унэрэкъо Гулэз Налбий ыпхъум фэтхъаусыхэх янэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

СОЦИАЛЬНЭ ЮФЫГЪОХЭР

Юфшлэным иветеранхэр, фэгъэклотэныгъэхэр, шапхъэхэр

Цыфхэр бэрэ кызыкълэупчлэхэрэм ащыщых «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ цлэр кыпфагъэшшошэным шапхъэу пылхэр, ахэм афэгъэхыгъэ законэу шылэхэм кыдалыгъэрэ фэгъэклотэныгъэхэр зыфэдэхэр. Мы Юфыгъом фэгъэхыгъэу шылэ федеральнэ законхэр, шапхъэхэр, нормативнэ актхэр субъектхэм эклэми агъэцклэнхэр япшъырыл. Ау ахэм, субъектхэм, етлани ежхэм закон гъэнэфагъэхэри, норматив актхэри ашгъэхэз, шытхъуцлэу «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ цыфым фэгъэшшошэным иамалхэм ахагъэхонным ифитыныгъэ ялэныр федеральнэ законом кыделъытэ. Арушгъэу зыхъугъэр 2005-рэ ильэсым кышгъэгъэжъагъ.

Хэта Юфшлэным иветеран хъун зыльэклыщтыр?

Федеральнэ законэу «Ветеранхэм афэгъэхыгъэ» зыфилорэ 1995-рэ ильэсым аштагъэм ия 7-рэ статья кызыррашорэмклэ (ащ 2004-рэ ыкли 2005-рэ ильэсхэм зэхьоклыныгъэхэр, хэгъэхонхэр фашыгъэх), Юфшлэным иветеранклэ алытх:

«Юфшлэным иветеран» зыфилорэ удостоверениер зилэхэр;

СССР-м е Урысыем иорденхэр, медальхэр, шытхъуцлэхэр кызыфагъэшшошагъэхэр е ведомствэннэ шытхъу тамыгъэхэмклэ хэгъэуэфыкыгъэхэр ныбжъэу ялэмклэ, Юф зэрашлэгъэ ильэс пчъагъэмклэ пенсие афэгъэуцугъэным нэсыгъэхэр;

Хэгъэгу зэошхом ильэхан ыныбжъ имыкыгъэу Юфшлэныр езыгъэжъагъэхэр ильэс 40 (хульфыгъэхэр) ыкли ильэс 35-рэ (бзыльфыгъэхэр) Юф зышлагъэхэр ары.

Ыпшгъэклэ кызырраштылагъэу, субъект пэпчъ ахигъэхон фит «Юфшлэным иветеран» цыфым фэусыгъэным пае лъапсэ хъун ыльэклыщтыр. Гушылэм пае, Башкортостан шыпсэуэху мы республикэм ищытхъуцлэхэр зыфагъэшшошагъэхэр Юфшлэным иветеранхэ мэхъух. Республикэм ищыфхъу ильэс 40 (хульфыгъэхэр) ыкли ильэс 35-рэ (бзыльфыгъэхэр) Юф зышлагъэхэми а шытхъуцлэр афагъэшшоуашэ.

Арышгъ, «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ шытхъуцлэр кыпфагъэшшошэным фэшл тхылхэм ягъэхъазырын уфэжъэным ыпэкклэ, узыщыпсэурэ чыпшэм ащ фэгъэхыгъэу законэу шаптагъэм, нормативнэ актэу шылэхэм защыбгъэгъэзэн фае.

Сыд фэдэрэ регион пштагъэми, орденхэмрэ медальхэмрэ кызыфагъэшшошагъэхэм афэгъэхыгъэу упчлэ къэуцурэп, а шытхъуцлэр ахэм афагъэшшоуашэ. Бырсырыбэ, зэгурымы-Юныгъабэ кызыпыкыларэ шытхъуцлэ зэфэшхъафыбэу, ведомствэннэ тамыгъабэу Юфшлэным кыфагъэшшоуашэхэр ары. Сыд фэдэрэ ара «Юф-

шлэным иветеран» шытхъуцлэр кызырраштылашэ алгъэ-кыштыр?

Пстэумэ апэу кыхэгъэ-шыгъэн фае «Урысыем изаслуженнэ врач», «изаслуженнэ клэлэгъадж», «изаслуженнэ псэолэшл»... зыфилорэхэр, джащ фэдэу Урысыем и Правительствэ, иминистерствэ ыкли ведомствэ зэфэшхъафхэм ящытхъу тхылхэу федеральнэ ыкли къралыгъо кыулыкыушлэхэр зыклэжыгъэхэр кызыфагъэшшошагъэхэм «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ цлэр афэусыгъэныр шэпхэ шхъалэу тыдэкли зэрэщыщытыр. Ахэм анэмыкылу, Юфшлэным иветеран мэхъух медаль «Адыгеим и Шытхъуэхэ», Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэм и Шытхъу тамыгъэу «Закон. Пшгъэ-рыл. Цыфыгъ» зыфилорэхэр зыфагъэшшошагъэхэр ильэс 20 (бзыльфыгъэхэр) ыкли ильэс 25-рэ (хульфыгъэхэр) нахь мымакларэ Юф зышлагъэхэр. Мыхэм афэгъэхыгъэу законыр Адыгэ Республикэм зышаштагъэр 2007-рэ ильэсыр ары.

Адыгэ Республикэм мы ильэс дэдэм (2007-рэ ильэсым) зэрэ-

шаптагъэу, бзыльфыгъэу ильэс 40-м ыкли хульфыгъэу ильэс 45-м нахь мымакларэ Юф зышлагъэхэм «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ шытхъуцлэр афэгъэшшошгъэным е фэгъэклотэныгъэу ахэм афашыхэрэм фэдэхэр аратынхэм ифитыныгъэ ял.

Мазэ къэс зэхэсыгъо ил Комиссией «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ шытхъуцлэр афэгъэшшошгъэным е фэгъэклотэныгъэу Адыгэ Республикэм Юфшлэнымклэ ыкли социальнэ хэхьоныгъэмклэ и Министерствэ щызэхэшагъэм. Мы Юфыгъом фэгъэхыгъэу упчлэу шыуилэхэм яджэуапхэр жъугъотынхэм пае цыфхэр социальнэу къэухъумэгъэхэмклэ чыпшлэхэм ащылэ органхэм зафэжъугъэзэн ыкли регионим инормативнэ актхэм защыщыжъугъэгъэзэн шыульэклыщтыр.

Социальнэ фэгъэклотэныгъэу ялэхэр

Адыгэ Республикэм Юфшлэнымклэ ыкли социальнэ хэхьоныгъэмклэ и Министерствэ кызырраштылагъэмклэ, «Юфшлэным иветеран» зыфилорэ шытхъуцлэр кызыфагъэшшо-

шагъэхэм (ахэм арагъапшэхэрэм) мазэ къэс сомэ 327-рэ чапыч 13-рэ араты (ЕДВ-р). Тылым Юф шызышлагъэхэм ыкли реабилитацие ашыгъэхэм — сомэ 490-рэ чапыч 67-рэ. Мыхэм эклэми етлани мазэ къэс афатлупшы «проездные» зыфилорэ сомэ 50 зырызыр.

Мыхэм анэмыкылу коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэ итынкли фэгъэклотэныгъэхэр ялэх (ветераным ежъ ышхъэкклэ кытефэрэ квадратнэ метрэ пчъагъэм буасэ ипроцент 50 ытырэр, джащ фэдэу коммунальнэ фэло-фашлэхэмклэ зы нэбгырэм телыгъэгъэ шапхъэу шылэм буасэ ипроцент 50). Ильэс къэс мы ахыщэ лэпылэгъур индексацие ашлы.

Шапхъэхэм кызыррадалыгъ-тэрэмклэ, мы купым хэхъэхэрэр чэзым хэмьтхэу поликлиникэхэми аштэнхэ, сымэджэххэми ачлагъэгъолхъанхэ фае, нэмык фэгъэклотэныгъэхэри ялэнхэу шыт, ау ахэр эклэ кьадэху плон зэрэмылэкыштыр, ащыщыбэр тхылыплэм тетхэгъэ кьодыу кызырэнэрэр мафэ къэс тинэрылэгъу. Ау сыдыгъуи нахьышлум ущыгъыны фае.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэ.

ШЪУНАІЭ ТЕШЪУДЗ!

Техьагъум зыщышъуухъум

Техьагъур тропическэ ыкли субтропическэ климатыр зыдэщылэ къралыгъохэм защызыушомбгъурэ зэпахыр уз. Ащ изехъаглох техьагъу аргъойхэр, а узыр «аратын» алэкылы лыыр сымаджэхэм ахаклэ хъуми, джащ фэдэу бзыльфыгъэу лъэрымыхъым хэлъ сабийми ар ным пехы.

Медицинэ шлэныгъэм техьагъу зэфэшхъафилл ыгъэуэфыгъэр. Анахь шынагъоу алыгъэрэр тропическэ техьагъур ары. А узыр кызырраштылагъэр псынклэу врачхэм алэклымыфэмэ, ащ иллыкыны ыльэклыщтыр.

Тропическэ техьагъур цыфым кызырраштылагъэр кьэлэгъонным мэфи 7-м кышгъэгъэжъагъэу мазэм нэс ыхъын

ыльэклыщтыр, нэмык техьагъу узхэм — мзышым нэс. Ащ инэшанэхэр: температурэ дэклоеныр, пклантлэр лъэшэу кыюхыныр, шхъэр узыныр, клочаджэ ухъуныр. Зыщышъумыгъэгъуш: техьагъур кызырраштылагъэхэм нэмык узхэм янэшанэхэм афэдэх яплэгъулылэхэрэр.

Мы зэпахырэ узым зыщыуухъумэным фэшл техьагъу аргъойхэм апэуцужырэ препаратхэр ренэу бгъэфедэнхэ фае. Тропическэ климат зыдэщылэ къралыгъом уклонэу зыогъэхъазырмэ, уежъэным ыпэкклэ зы тхъамафэ шылэу а препаратхэм уяшъоу ебгъэжъэн фае. Укызыкложырым ыужы мазэрэ уяшъоштыр. Препаратэу узэшъоштыр ыкли ар зыфэдыштыр врачым егъэнафэ, къралыгъоу узыдэклоштым елтыгыгъэу.

Техьагъу аргъойхэр анахь зыщыбэ къралыгъом уклонэу хъугъэмэ, ахэр кыюмыцкьэххэм упылын фае. Ащ пае пчыхэм ыкли чэщым пкышъуи

щыгъынэу зыщыплэхэрэми ащыпфэшт, атеуутхэшт аргъойхэр кыюзымыгъэклоглэшт препаратхэр. Унэу узэрылым Лухъохэр алулхъан фае, чэщым электрофумигаторхэр бгъэфедэхэмэ дэгъу.

Техьагъу аргъойхэр кыюзымыгъэклоглэшт препаратхэр аптекахэм ащыбгъотыштыр. Ахэм ямызакъоу, унэу узэрысыштым, узыщычыештым аэрозоль зэфэшхъафхэр иуутхэнхэ фае, нэмык амалхэри (электрофумигаторхэр, «противомоскитные спирали» зыфалохэрэр) бгъэфедэнхэр ищыклагъ.

Цыфхэм бэшлагъэу агъэуэфыгъ аргъойхэр «зыщышынэхэрэ» кьэклырэ уцхэу гвоздикэм, эвкалиптым, базиликым, анисым ахэшлыкыгъэ дагъэр кышом шыпфэмэ е хъакум, каминым, жэпхъэ стырым зы гъуаткло ибгъаткломэ, ащ кыпихырэ мэм аргъоир лэгъо-блэгъум кызырэримыгъэклуалэрэр.

Джэмышхым из одеклоном (сыд

фэдэми) мы ыпшгъэклэ зигугъу кьэтшыгъэ дагъэхэм ащыщ гъотклуи 8 — 10 хэбгъатклоу зыщыпфэмэ, аргъойхэм «укъаухъашт».

Аргъоир кыюцкьагъэмэ, а чыплэр мыхъуцлыным фэшл шыпфэн плэкыштыр петрушкэм, гъошъу уцым (мятэм), черемухэм атхъэпэ гъэушъэбыгъэхэр, бжыныфым, кърарыбым (одуванчикым), бжыны цынэм кьаклэкырэ псыр, содэр (содэ шайджэмышхым из е нашатыр спирт псы стэчаным хэбгъэхоныш), вьетнам балзамэу «Звездочка» зыфилорэр.

Зыщышъумыгъэгъуш! Техьагъур кызыщеклоклэр къралыгъом укызыкыжырым ыуж ильэсыщым кыклоглэ уитемпературэ зыкыиэтэу кызырэхэкырым лыпыгъэу врачхэм зафэбгъэзэн фае.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ ипресс-кыулыкыу.

Гуклэлл Асхъад.

тыпылъ, — еIo Асхъад. — Ятхылъхэр зафэдгъэпсыхэкIэ цыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ Гупчэм зыфэдгъэзэ-эшт, шъхъадж сэнэхъатэу иIэм, зытегъэпсыхъагъэм ялтытыгъэу IoфшIапIэхэр къафэдгъотыштых. Джащ фэдэу Мэфэ-хъаблэ унэ щашын алъэкIынэу зэкIэ фаехэм чыгу Iахъхэр ят-тыштых, мыхэм апае гектар 89-рэ къыпядгъэутыгъ. КъэIo-гъэн фае, ыпэкIэ Сирием (Шам) кыкIыжыгъэ унэгъо 18-мэ Мэфэхъаблэ чыгу Iахъхэр зэрэщыттыгъэхэр. Мы лъэны-къомкIэ зыпари пэрыоху цыIэп. Асхъад зэзэгъыныгъэ зэрэ-

къысатыжыгъ. Джашыгъум сыригъэгупшысагъ, лIэшIэгъу пчъагъэхэм нэмыкI лъэпкъхэм уахэсэу, уиындэльфыбзэ уфы-рамыгъэджагъэу, ау бзэр агъэ-лъапIэу унагъом щырыгушчы-Iэхзэ, къаухъумэн зэралъэкIы-гъэр шIукIэ афэслъэгъугъ. Тэ тиреспубликэ тисэу, тиныдэль-фыбзэ тызэрэфаем фэдэу ты-рыгушчыIэн, тырыгъэн тлъэкIын амалхэр тIэх нахь мышIэми, адыгэ унэгъуабэхэм яныдэль-фыбзэ пыдзы зэрашIырэр гукъао мэху, къытIэхъухъэрэ лIэужжхэм яныдэльфыбзэ рыгу-шчыIэнхэр хэсэгъэкIышъ, адыга-бзэр къызыгурымыIохэрэр бэу

япчъагъэ зэрыт тхылъыр рес-публикищым къафагъэхъыгъ. — Сэ Адыгэ Хасэм сыхэт, джашыгъум тызэхъушчыIэжыи, кошыжыын Ioфым ишъып-къапIэ зэдгъашIэ тшIoигъоу тильэпкъэгъухэр зыщыпсэухэ-рэ республикэхэм тащылагъ. Тхъагъэпсэу Къэбэртэе-Бэлъ-къар Республикэм и Лы-шхъэу Къанэкъо Арсен, ишIo-гъэшхо къытигъэкIыгъ, тызы-фэкIогъэ Ioфыр зэкIэ къытфы-зехифыгъ. Къуаджжхэм тащы-лагъ, япсэукIэ тлъэгъугъэ. Къэ-ррщэе-Щэрджэс Республикэм и Лышхъи дахэу къытпэгъо-кIыгъ, зэкIэ иамалхэр рихы-

Егъээзыгъэ IoфкIэ

Непэрэ мафэхэм Сирием (Шам) щыкIорэ зэо-банэм тхъамыкIэгъуабэ цыфхэм къа-фихыгъ. Лышхъэхэм поли-тикэ «шIоу» зэрахъэрэм къы-хэкIэу лажыи-хъакIи зимыIэ цыф къызэрыкIохэр хъазаб хэ-тых. Илъэс пчъагъэхэм аугъо-гъэ мылкъур зэкIэ къычIатэ-къушъ, ясабийхэр, яIахыIл гупсэхэр къаухъумэнхэм пае Шам щыпсэухэрэм ашъхъэ рахыжжыжын фаеу мэху. Мы тхъамыкIагъор къызылтыIэ-сыгъэхэм тильэпкъэгъухэри ахэтых. Зэкъош республикэхэу Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъ-къарым ыкIи Къэрэщэе-Щэрд-жэсым зэрафэIэкIэу тильэп-къэгъухэм яшIуагъэ арагъэкIы. Хъазаб хэфэгъэ тильэпкъэгъу-хэм мылкъукIэ IэпыIэгъу афэ-хъух ыкIи псэупIэкIэ ядэжжхэм арагъэблэгъэжыкх.

Шам щыщ тильэпкъэгъухэу егъээзыгъэ IoфкIэ Адыгеим къэ-зыгъээзжыгъэхэм яIoфхэр зы-фэдэхэм тыщыкIэупчIагъ IэкIы-бым кыкIыжыгъэр тильэпкъэ-гъухэр шыIэныгъэм хэгъэгъо-зэжыгъэнхэмкIэ Гупчэм. Ащ ипашцэу Гуклэлл Асхъад къы-зэриIуагъэмкIэ, непэрэ мафэм ехъулIэу Шам кыкIыжыи Ады-геим къэзыгъээзжыгъэхэм япчъагъэ нэгъыри 150-рэ мэху. Адыгэ Хасэр яIэпыIэгъоу зичIыгужъ къэзыгъээзжыкхэ-рэм апае общественнэ Фондэу зэхашъагъэм иIoфшIэн ригъэ-жжыжыгъ. Фондым иправление унашъо зэришIыгъэмкIэ, ащ ахышцэу кыихъэрэм елтытыгъэу къэкIожыгъэ унагъохэр охътэ гъэнэфагъэкIэ зэрысышт унэхэр къафагъотых, апэрэ мзи-щым тефэрэ унапIэр афаты.

— Тильэпкъэгъоу къэкIо-жыкхэрэм аэропортым тащы-пэгъокIы, — къеIуатэ Гупчэм ипашцэ. — Риелторскэ конторэ-хэм зэзэгъыныгъэ адэтшIы-гъэу, унэхэм мебель арытэу къафэтэгъотых, псынIкIэу псэу-пIэ зэрядгъэгъотыштым ты-пылъ. УнапIэу афэттырэм нэмыкIэу студентхэм (ахэм япчъагъэ нэгъыри 41-рэ мэху) мазэ къэс сомэ мин зырыз ятэ-ты. ТапэкIи Фондым ахышцэу къызэрихъэрэм елтытыгъэу, сомэ минищ зырыз мазэ къэс мыхэм яттын тигухэлъ. Ащ нэ-мыкIэу, тильэпкъэгъоу къэзы-гъээзжыкхэрэм IэпыIэгъу афэ-хъугъэным пае АР-м и Лы-шхъэ коммисие зэхышцагъ, ащ итхъаматэу агъэнэфагъ АР-м

и Премьер-министрэу Къум-пIыл Мурат. Коммисием хэтых министерствэхэм, комитетхэм ятхъаматэхэр. Шъхъадж пшъэ-рылгъэу ыгъэцакIэрэм елтыты-гъэу тильэпкъэгъухэм ящы-кIагъэхэр арагъэгъотынэу КъумпIыл Мурат пащэхэм

дэтшIыгъэм тетэу Шам къы-кIыжыгъэ тильэпкъэгъу унэгъо зауIэмэ зауIдгъэкIагъ. ЯпсэукIэ зыфэдагъэр, къинэу апэкIэкIыгъэр, къызыдагъэзэ-жыгъэ ячIыгужъ гупшысэу аригъэшIыгъэхэм ахэм тащы-гъэгъозагъ.

ахэтых... Наим къызэриIуа-гъэмкIэ, къэкIожыын Ioфым фэгъэхъыгъэу Шам кыкIыгъэ лыкIо купым хэтэу мы илъэ-сым икIымафэ ар Налщык, Черкесскэ ыкIи Мыекъуапэ къэкIогъагъ. Зихэкужъ къэ-зыгъээзжыи зышIoигъохэм,

лIэнхэшъ, къин хэфагъэхэм къазэрадIэпыIэщтыр къыти-Iуагъ. Нэужым Мыекъуапэ тыкызэкIом, Чэмышъо Гъа-зый къыддекIокIыгъ, лъэшэу тыфэраз. Джащ фэдэу АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу Iэщэ Му-хъамэд тыIукIи, ащи тилофхэр къытфигъэпсынIагъэх. Шам зытэгъээзжыым адыгэхэр дахэу къызэрэтпэгъокIыгъэхэр ти-лъэпкъэгъухэм анэдгъэсы-жыгъ, къызэрэтажэхэрэри ятIожыгъ. Визэм икыдэхын къин къытщыхъугъэми, ищы-кIэгъэ тхылъхэр дгъэпсыхи, апэрэ купым тыхэтэу къэдгъэ-зэжыынэу хъугъэ.

Наим ежъ исэнэхъаткIэ псэ-олъэшI, унэхэр арегъэшIых. Ишъхъэгъусэ Ioф ышIэрэп, унэгъо хызымэтым пылъ.

— Анахъэу сэ Мыекъуапэ сыгу хэтIагъэу шIу сэлъэгъу. Мыщ Тыгъужъ лIакохэр щэ-псэух. Тыгъужъ Заурдин ядэжъ сыригъэблагъи, тилакIоу къэ-барэу пылтым нахь игъэкIо-тыгъэу сышигъэгъозагъ. Тхъэм тигъэпсаумэ, адрэ силъэкIо-цIэгъухэми сахъхан гухэлъ сий. Чыгоу тызэрысыр зэкIэ ады-гъэу дунаим тетмэ зэдырай. КъэкIожыкхэрэм чыгу къара-тын фае, чыгур хъои, ау Уры-сыем ар ыдэрэп. Сыда пIомэ мыщ фэдиз цыфэу къэкIожы-хэрэм чыгу Iахъхэр яптын фаешъ ары. Курдэу дунаим те-тыр Адыгеим къырагъэтIыс-хъэ. Адэ сыда тэ, адыгэхэр, тызэдемыIэжыын фая? Ты-адыгэба шъыу! Джары тыгу къеорэр...

Дер Фикрэт иунагъу.

къафигъэпытагъ. Ащ кыхэкIэу АР-м псауныгъэр къэухъу-мэгъэнымкIэ и Министерствэу къэкIожыкхэрэм ишIуагъэ аригъэкIыгъ. ЫпкIэ хэмылгъэу сомэ мини 3 — 6 зытефэрэ ана-лизхэр аригъэтыгъэх. Къалэм дэт поликлиникипIлI мыхэм афагъэзагъэу тилофшIапIэ чIэс-хэр адэтэгъаIохышъ, ыпкIэ хэ-мылгъэу зэкIэ яфэIo-фашIэхэр афагъэцакIэх. Ащ нэмыкIэу, паспортным икыдэхынкIэ ищыкIагъэхэр афэтэгъэпсых.

Асхъад къызэриIуагъэмкIэ, Адыгеим къэзыгъээзжыи зы-шIoигъохэр бэу джыри ахэтых, ау ахэм ятхылъхэр икIоу зэра-мыгъэхъазырышъурэм Ioфыр къегъэхыIгъэ. Ежжхэм алъэ-ныкъокIэ афэIэкIыштыр ашIэу, къатенэрэ щымыIэу ары Гуп-чэм ипашцэу тызэрэщыгъэгъо-загъэр.

— Агу тымыгъэкIодэу, щыIэныгъэм къатырилхъэгъэ къиныр зэрадэдгъоштытым

Чыгоу тызэрысыр адыгэ пстэуми зэдырай

Апэ тызыIуагъэр Тыгъужъ Наим иунагъу ары. Наимрэ ишъхъэгъусэу Хилэрэ пшъэ-шъищ зэдагъотыгъ. Анахы-жжэу Ранья унагъо иI, пшъэ-шъэжые цыкIу епIу. ЗэтIуа-зэхэу Сипсэрэ Марьянэрэ кIэ-лэеджакIох. Тыгъужжхэм яуна-гъо Шам ит адыгэ чылэу Къур-сэир щыпсэуштыгъэх. А къуа-джэм зэкIэмкIи адыгэ ми-нищым ехъу дэс. Шъыпкъэр пIощтмэ, сымыгъэшIэгъон слъэкIыгъэп Наими, ащ ишъ-хъэгъуси яныдэльфыбзэ дэгъоу зэрагъэIорышIэрэр. Бзэр зэра-мыгъэкIодыгъэм, адыгабзэр къаухъумэн зэралъэкIыгъэм сызыкIэупчIэм, «тыадыгэба, адыгэ лъэпкъым тыщышца, сыд пае къэгъымыухъумэщта?» — агу хэкIыпэу джэуапыр

(ахэм япчъагъэ нэгъыри 150-рэ хуштыгъэ) ацIэхэр зэрытхэгъэ тхылъыр апэдэдэ Москва агъэ-хыгъагъ. Ащ Изын къазыре-тым ыуж къэкIожыкхэрэм

Шъоукъар Зиятрэ Раниерэ япшъ-эшъэжые цыкIоу Тимаф ягъус.

Наим кызэриуагъэмкIэ, ежъ иунаеу, унэ зэтэтэу бэ адыкIэ кышчынагъэр, зыпари фэагъэп. Зы унэу илэм миллионш фэдиз иуас. Мылькоу егъашIэм иуагъоигъэр зэкIэ кыагъани, ашхъэ кырахыжъэжыгъ. Сыда пIомэ заор етIупшыгъэу щэкIо, адыгъэр кыауагъы, ушыпсэуныр шынагъо хъугъэ. Наим имахълэ иунэ кыеохи зэхакъутагъ, машинэм исэу кыагъэуцуи, ахъщэу ылыгъыр тырахыгъ, утын кырахи, машинэм кырадзыгъ. Ащ иуж агу кIоди, нахъ псынклэу кыдэкIыжынхэу хъугъэ.

— Тхъаегъэпсэу зэкIэ Iэпы-

арыс кIэлэцIыкIу нэбгырэ мини 3-м ехъу КъурIан есэгъаджэх, нэчыжхъэр сэтхы.

Зият кызэриуагъэмкIэ, ятэ дунаим ехыжыгъ, янэ ягъусэу кыыздащэжыгъ, Москва аэропортым шыIэхэу тIэклэу кышчыгъой-щайи, адыкIэ кынагъ. Ипсауныгъэ зэтеуцожымэ икIалэ дэжъ кыгъэзэжынэу ары. Зы шыпхъу закъоу иIэр Шам кынагъ. Ащи ыгу фэузы. Ежъ Зият иунэ кыеохи зэхакъутагъ, уисыжынэу шытыгъэп. Иагъэр зэкIэ кышчинэу хъугъэ.

— Шхъэлэхъо Аскэррэ КIэрмыт Мухъдинрэ Шам кыэкIогъагъэх, тигумэкIыгъо-хэм заагъэгъоагъ. Ахэм лъэ-

Налщыкрэ Черкесскэрэ. Черкесскэ дэс предприниматель бэлахъэу Дер Вячеслав ятэжъ-рэ Фикрэт ятэжърэ зышхэу ары зэрагъэу нэфыжыгъэр.

— Мыекъуапи, Налщыки сэркIэ тIури зы, тIуми ныбджэгъухэр ащысIэх. Сызэрэфэе бзэмкIи садэгущыIэ, ащкIэ зэхэдз сIэп. Мыекъуапэ сыкыэ-клонэу кызкIыхэсхыгъэр сипшъашъэ апэу ащ кыэкIуагъэу шытыгъэти ары. «Ар зыдэкIуагъэм тэри тыкIощт» тIуи джау-штэу тетубытагъ. Гъогу тыкытехъаным пае тхылъ гъэпсыныр кын кытфэхъугъ. Ау тикыэкIожын сыд фэдиз бырсыр кыпыкIыгъэми, ащ те-

Шьюукъар Тимаф.

Къагъэзэжжыынэу фэагъэхэп

Iэгъу кытэзытыгъэхэр. ТинуагъокIэ непэ тырэхъагъыш, шыкур, — еIо Наим. — ТапэкIэ зэшIосхынэу сшхъэ илър бэ. ЕгъэжъапIэ горэ уимыIэу унэ пшIын плэкIыш-штэп. Арышъ, паспортым иоф зэшIокIымэ, иоф сшIэшт. КъэкIожыхэрэми тиамал кызэрихъэу тадэлэпыIэшт.

Шьюукъар Зиятрэ Раньярэ Шам ит къуаджэу Тэтэрхъаблэ шышхы, унэгъо ныбжыкI, япшъэшъжыкы цыкIоу Тимаф илэсиш ыныбжъ. Зият ыпэкIэ зигугъу кыэтшIыгъэ Наим имахълэ, Имамэу мэщытым щэлажъэ.

— Сшхъэгъуси сэри апэрэу Адыгеим тыкыэкIуагъ. ЫпэкIи сыфэагъ тятэжхэм ячIыгужъ ззэгъэлэгъунэу. Ау, зэрэхъугъэмкIэ, егъэзыгъэ иофкIэ тыкыэкIуагъэу ары. Заор кыежыи, тыкыкIы мыхъунэу хъуи, кыдгъэзэжыгъ. Тыфэ-мыяхъуи тыкыдэкIыгъ, тыфаеуи тыкыэкIуагъ. Бэшагъэу «хъкур» тIоу ыкIи тыкыэкIожы-нэуи тыфэагъ. Ау ащ фэдэу тыегъэзыгъэу кыдгъэзэжынэу тыфэагъэп. Сыда пIомэ тиунэхэр, тилахылхэр, тиунэкIощхэр кыдгъэанэхи тыкыкIыжыгъ.

Яэкужъ кызыгъэзэжынэу фаер бэ, ау ар псынклэ иофэу шытэп. Изын уимыIэу укызы-дэкIыкIэ уаукIышт, мыхъунхэри кыуашIэн алъэкIышт ...

Зият кызэриуагъэмкIэ, ыпэкIэ Джолан шыпсэуцыгъ-эхэти, Шам ит къуаджэу Тэтэрхъаблэ кыкошчыжыгъэх. Джы тхылъхэр кыдахыным пае ар зичыжъагъэм кIонхэ алъэкIырэп, кын алъэгъу. Ащ кыыхэкIэу нахыбэмэ кыагъэ-зэжышъурэп.

— Имамэу сызэрэщытым кыыхэкIэу адыкIэ шыIэ адыгъ-хэм зэкIэми сыкыашIэ. Ащ нэмыкIэу купхэр сэгъоихэш, хъумрэ (хъадж зэрэкIохэрэм фэд, ау мыщ илэсым плIэ-тфэ укIон уфит) сэтхэх. Джащ фэдэу хъаджэм пае есэгъаджэх, пIуныгъэ-гъэсэныгъэ иофми сапылэ. Адыгэ къуаджэхэм

шэу тафэраз, — еIо Зият. — Тилъэпкъэгъоу кынагъэхэр тинэплэгъу идгъэкIыхэрэп, тазэрэдэлэпыIэштым тыпылэ.

Кынагъэхэм агу афэузы

Дер Фикрэтэ ишхъэгъусэу Нэуалэрэ яунагъо тызэблагъэм дахэу кытпэгъокIыгъэх. Арэу шытми, анэгухэм нэшхъэир нахъ кыабэкIыштыгъэ. Ахэм кызэрэтфIотагъэмкIэ, яунагъокIэ Дамаск шышхы, пшъэ-шъишрэ зы кIалэрэ яI. Япшъэ-шъитIу унагъохэр ялэх, ятхылъхэр мыхъазырхэу адыкIэ кынагъэх, ахэм агу афэузы.

Фикрэт илэс 69-рэ ыныбжъ, ишхъэгъуси ежыри ялIа-кыокIэ кыэбэртаех, арэу шытми, литературабзэмкIи дэгъоу мэгушыIэх.

Фикрэт кызэрэтфIотагъэмкIэ, илэс 20-кIэ узэкIэ-Iэбжымэ Адыгэ Хасэм ыцIэкIэ кырагъэблагъи, Налщык кыэкIогъагъ. Ащ илээкъоцIэ-гъухэр анахыбэу зыдэщыIэхэр

гупшысагъэп, псынклэу тыкыэ-рэкIожыи нахыбэ тыфэагъэп.

Фикрэт географиемкIэ кIэлэ-егъаджэу илэс пчъагъэхэм иоф ышIагъ, хасэм иофыгъохэми ахэлэжыагъ, джыдэдэм пенсием шыI. Нэуалэ унэрысыгъ, кIэлэцIыкIухэм япIун нахыбэм пылгыгъ. Унагъом яныдэлъ-фыбзэкIэ щэгущыIэх, якIалэхэм зэкIэми адыгабзэр дэгъоу ашIэ. «Сыдэу хъугъэми, тикIалэхэм бзэр ядгъэгъэкIодыгъэп», — еIо Фикрэт.

— Бэшагъэу сыкIэхъопсы-щтыгъэ хэкужым кыдгъэзэ-жынынэу. Ау тэ тызэрэфэем фэдэу тызэпыфэщтыгъэп. Джы гузэжъогу иофкIэ тыкыдэ-кIыжынэу хъугъэ. «Тихэкуи дахэ, тыбзи тымыгъэкIодэу, мы хэбзэ зэлыхъагъэм тыхэкIоджын нахыи тыхэку тыкыэ-кIожымэ нахышIу» тIуи кыдгъэзэжыгъ, — еIо Фикрэт.

КIэрэф Нэуал (Фикрэт ишхъэгъус): — СипшъэшъитIу яунагъохэр ягъусэхэу, сани, сши, силахыл гупсэхэри Шам

кынагъэх. КъэкIожынэу фэ-ехэу ятхылъхэр хъазырых, ау Урысыем иконсулствэ кыа-фитетхэрэп. «Бизнес тхылъ кычIашъульхыи, шъуидгъэ-кIышт» аIо. Тэ кыпхышIа а бизнес тхылъэу кыпфагъэ-хышIтыр? Сянэ спэмычыжъ дэдэу шысыгъ нахъ мышIэми, сыклон слээкIыгъэп, зэсымы-гъэлэгъужъэу сыкыэкIожы-гъэшъ, лъэшэу сыгу фэузы. ЗэкIэмэ анахыи джары сыгу кыеорэр. Тэ титхылъхэр апэ хъазыр зэхъум, «Псынклэу шъудэ-кI, армырмэ гъогур зэфашыныи шъудагъэкIыжышIтэп» аIуи гузэжъогу кIэ тшхъэ кыдэгъыгъ. Сипшъашъэ иунэ нахъ пэлудзыгъэу шытыти, ащ чэщым тыкыакIуи, пчэдыжым жъэу аэропортым тыкыэкIо-лагъ. ТыхэкIи шынагъу, кы-зэхэлъадэхъшъ, кызышкыо-укIышIтхэри пшIэрэп. Зыгорэм тыфаеу унагъом ис горэ зыдэ-кIыкIэ, угу фэузуу упэплэ кы-кIожышIта, кымыкIожышIта пIозэ... Кынагъэхэм сыгу афэ-узы. Сипшъэшъэ нахыжъ са-бый цыкIуитIу иI, адрэр дэкIо-гъагI. Тилахыл гупсэхэм Ин-тернетымкIэ тадэгущыIэ, ау кызэралорэмкIэ, яIофхэр дэгъушхоп. Мафэ кыс бырсы-рым нахъ зыкыелэты, нахъ шы-нагъо мэхъу.

Уни, чIыгуи, машини — зэкIэ мылькоу илэс пчъагъэхэм тыугъоигъэр кыдгъэнагъ. Унэр тшэуи уахътэ тилагъэп, пшэ-пэштми, зыщэфышIтыр гъо-тыгъуае, уасэхэри кыефэхыгъ. Унэ нэкIэу кынагъэхэр ахъун-кIэх, зэхакъутэх. Машинэхэр амыгъэстыхэмэ, зэхакъутэ. ЕтIани адыгэхэм яунэхэр, яурамхэр ары нахыбэу зэхакъутэхэрэр. Адыгэхэр тидэ шыIэхэми шъыпкыагъэ ахэлъ, сыдрэ иофи яшъыпкыэу хэла-жъэх, ежхэм ар адэрэп. Шъып-кыэр пIощтмэ, ситхылъхэр хъа-зыр зэхъухэм сыгушIуагъэп, пшъашъэхэр кызыэрэнагъэм пае. Ахэм яехэр тапэ зэшIокIы-гъэмэ нахъ сигопагъ.

МэфитIу, шы иIэу цыфхэр егъэзыгъэкIэ кыежъэхъшъ, урамхэм атесых, гъогур зэфамышIыэ кызыэрэдэкIышIтхэм пае. Ар зызэфашIыкIэ, сыд хъугъэми укыдагъэкIыжышI-штэп. ИофшIапIи, кыэкIуапIи шыIэжъэп, цыфхэр егъэзыгъэх, тыгъуакIохэр бэ хъугъэх. ЫпэкIэ Шам дахэщтыгъэ, нэф кыэшъыфэ урамым утетыгъэ-кIи, зыпари кыпшчыжышIты-гъэп, джы мафэми гъогум утехъанкIэ шынагъо хъугъэ. ТелефонкIэ тызэкIэупчIэхэ хъу-мэ кытэдэлъх, зэдэкIакIохэри кыагъотыгъэхэу тIорэр зэкIэ зэрагъашIэ, амал иIэу мыхъун зыпари пIо хъушIтэп.

Исабийхэм ямызакъоу Шам кынэгъэ адыгэ пстэуми ячIыфышхъэ хэмыкIуадэу кыагъэзэжынэу Нэуал афэлъаIо.

Правительственнэ дзэхэм кыапэуцужырэ кIуачIэхэу кы-ралыгъом бырсыр кызыл-хъагъэхэр джырэ лъэхъан зэкIафагъэх. Мыщ фэдиз кын, хъазаб зэпызычыгъэ цыфхэм ящыIагIэ зэтеуцожынэу, Шам мамырэу, рэхъатэу псэунэу ты-щэгугъы. Тилъэпкъэгъухэм тызэраготыр, тызэрафэгумэ-кIырэр джыри зэ кыеушыхъа-ты зэкъош республикэхэм япа-щэхэм зэрахъэгъэ политикэм.

Мы тхъамыкIагъом адыгэ-хэр зэрипхыгъэх, ялэпкъэ ежъ-ежырэу кыахъумэжын зэрэ-фаер кыагуригъэIуагъ. Къини, бырсыри тапэкIэ тыхэрэмьт.

КИАРЭ Фатим.

Тыгужъ Наим иунагъу.

АДЫГЕИМ

КІэпыр нахьыбэу кьагъэкІышт

Къыхъашт илъэсым Адыгем КІэпэу щашІэрэм хагъэхьышт. Джырэ уахътэм ар Шэуджэн район закьор ары кьызцагъэкІырэр, мыгъэ гектар 200 апхьыгъэр.

Бэшагъэп КІэпым игъэфедэн (анахъу ичылапхъэ) щынэгъошхоу ныбжьыкІэхэм зашъхъащытыгъэр. ЕкІодыллагъэр, уз хэзыхыгъэр макІэп, КІэпыр наркотик лъэшхэм ахъхъэ. Ахэр кьыдэтлыты, КІэпыр зыщапхъышт чыгухэм ахагъэхъонэу зыкІырахъухъагъэм АР-м мэкъу-мэщымкІэ и Министерствэ тыщыкІэупчІагъ. КъэкІыхэрэм адэлэжъэрэ отделым ипашъу Абрэдж Эммэ кьызэрэтиуагъэмкІэ, КІэп лъэпкэу кьагъэкІыштым цыфым зэрар езыхын веществохэр хэлъхъп. Агъэфедэштхэр П. Лукьяненкоу ыцІэ зыхьырэ НИИСХ-у Краснодар дэтым щаушэтыгъэх, селекционнэ хэхъоныгъэхэмкІэ Къэралыгъо реестрэм хэхъагъэу щытых. Ащ фэдэ лъэпкхэм

наркотикхэр ахэлъэп, тетрагидроканнабинолэу ахэлъыр мэкІэ дэд, псауныгъэмкІэ шынагъоп.

Урысыем и Къыблэ лъэныкъокІэ Адыгей закьор ары КІэп заводхэр зигъхэр, ахэр 2 мэхъух, Шэуджэн ыкІи Кошхъэблэ районхэм арытых. Ахэр джырэ уахътэм ООО-у «Адыгейская пенковая компания» зыфилорэм зэрэпхы, тапкІэ КІэпым икъэгъэкІын яшъыпкэу пыхъащытых. Къызэрэтиуагъэу, КІэпэу мыгъэ апхьыгъэм фэдиплІ къыхъашт илъэсым кьагъэкІышт.

Компанием инвесторхэр кьыгъотыгъэх, ахэм ямылкъу-кІэ Кошхъэблэ районым ит КІэп заводыр икІэрыкІэу агъэпсыжышты, ящыкІэгъэ оборудованиер къащэфышты. Иофэу рахъыжыагъэм фэдэшхо кьыхьы-нэу щыт, сыда плэмэ КІэпым хашыкІырэ продукциер промышленностым имызакъоу самолетхэр зышпырэ отраслэми цагъэфедэх.

ТЫРКУЕМ

Адыгэхэр бэу зыщыпсэурэ къэралыгъоу Тыркуем сабый цыкІухэр къамыгъэхъоу зыгъэкІодыжыхэрэм апае унэшъуакІэ щаштагъ. Ащ кьызэрэщиорэмкІэ, ны хъушт бзылфыгъэм ипсауныгъэ зыпкІэ итэу, сабыир мэзи 9 къырихъакІын ылъэкІыштыт, ар зыгъэкІодыжырэм пшъэдэкІыж рагъэхьышты. Тыркуем и Правительствэ ар политическэ Иофэу ылгытагъ, Премьер-министрэу Эрдоган а шыкІэр сабыир уукІыным ригъэпшагъ. «Сабыир янэ ыпкышъол хэлъэу бгъэкІодыштыри, къэхъугъахъу ыпсэ хэпхыштыри зэфэдэ, — кылуагъ ащ. — Мы ИофымкІэ къэралыгъо зэфэшхъафхэм ащаштэгъэ хэбзэгъэуцугъэхэм адетэгъаштэ».

Джаш фэдэу сабыихэр кьызцагъэхъухэрэ медучреждениехэм ялофшакІи нахь игъэкІотыгъэу лъыплъэхъэ ашышты. Сабыир ежъ-ежъырэу къамыгъэхъоу, кыдахы зэрэхъугъэр инэу аумысыгъ, ар врачхэм фэдэхэгъэкІыплэ ашыгъэу алгытагъ.

Премьер-министрэм кьызэриуагъэмкІэ, «кесаревэкІэ» заджэхэрэ шыкІэм тетэу сабый кьызфагъэхъурэ ныхэм нэбгыритІу нахьыбэ кьызэрафэмыхъуштым уегупшысэмэ, Тыркуем идемографии ащ кьызэщиэгъэбон ылъэкІышты.

Унашъом дезымыгъэштэгъэ общественнэ ыкІи бзылфыгъэ организациехэр кьыхэкІыгъэх, ау къэралыгъо пащэхэм унашъор зэблахъун агу хэлъэн.

КЪЭБЭРТЭЕ-БЭЛЪКЪАР РЕСПУБЛИКЭМ

Темыркъан Юрэ музей фашІышт

фоническэ оркестрэ идирижер шъхъаІэу Темыркъан Борисрэ республикэмкІэ профсоюзхэм яфедерацие ыкІи Общественнэ палатэм ятхъаматэу Тао Пщыкьанрэ.

Нэужым дирижер цІэрылор журналистхэм адэгущылагъ, республикэм и Лышхъэ икІэ-щакІоу Юрэ ыцІэ зыхьышт Унэ-музей агъэпсыныр игъо шъыпкэу зэрэщытыр зІукІэгъум кышалауагъ. Музеим дирижерым иархив щыщ пкыгъохъу къэралыгъо зэфэшхъафхэм къащыратыгъэхэр, исурэтхэр, фатхыгъэ тхылхэр, ежым ишлухъафтын лъапІэхэр чІэлыштых, ащ итворчествэ уасэ фэзышІыхэрэмкІэ музеир гъэшІэгъонышты.

Дирижерым ащ фэдэ къэбарым ежэгъахъп, ау ащ фэдэ гукъэкІ зэрІэмкІэ инэу кьызэрафэразэр, кьызщыхъугъэ чыгум зэрэщашымыгъупшэрэр зэригуагъэр къарилуагъ.

Музеир зыщагъэпсышты чыплэри кьыхахыгъах, ар республикэм игеофизическэ институт пэмычжыгъу щытышты. Журналистхэм яшІоигъоныгъэкІэ республикэм классическэ музыкэм ифестиваль щызэхаштэнэу зэзэгыгъэх. Ащ агъэлъэплэрэ Темыркъан Юри кырагъэблэгъэшт.

БэмышІэу Къэбэртэе-Бэлкъар Республикэм и Лышхъэу Къанэкъо Арсенрэ кьалэу Санкт-Петербург ифилармоние, ащ иакадемическэ оркестрэ япашъу, зэрэдунаеу щызэ-лъашІэрэ дирижер ІэпІасэу Темыркъан Юрэрэ зІукІэгъагъэх. Республикэм икультура зыкыгъэІэтыгъэным фэшІ Иоф зыдэшІэгъэн фэе проектхэм якъыхэхын ахэр тегущылагъэх. ЗэдэгущыІэгъум хэлэжыагъэх Къэбэртэе-Бэлкъар республикэ къэралыгъо филармонием исим-

Сомэ мин 500 зырыз

хыгъагъэх. Ахэм ащыцэу ІэпыІэгъу зыфэхъуштыр нэбгыри 120-рэ хъухъу кьыхахыгъэх. Грантхэр кьызэратыгъэ чыгулэжъхэм былымхэр аІыгыштых, лэжыгъэ зэфэшхъафхэр кьагъэкІыштых.

Республикэ программэу унэ ИофшІапІэхэр кьызэІузыхы-

хэрэм ахъщэ ІэпыІэгъу зэраратыштыр кьыдзылтыгъэрэ илгъэсищым тегъэпсыхъагъ. ЗэкІэмкІи ахъщэу аратыштыр сомэ миллион 51-рэ мэхъу. Ащ щыщэу процент 86-р — федеральнэ бюджетым, процент 14-р республикэ бюджетым кьахагъэкІыштых.

КЪЭРЭЩЭЕ-ЩЭРДЖЭС РЕСПУБЛИКЭМ

ЛэжыгъэшІум щэгугъых

Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм ичыгулэжъхэм шъоушыгъу зыхашыкІырэ чыплъэу мыгъэ апхьыгъэм кьыцагъэкІагъэми, лэжыгъэ дэгъу кьахыжыкІынэу мэгулэж. Республикэм мэкъу-мэщымкІэ иминистрэу Ахмат Семеновым кьызэриорэмкІэ, мыгъэ лэжыакохэм чыплъэ тонн мин 320-рэ фэдиз кьаугъоижыкІын алъэкІышты.

ИкІыгъэ илъэсым чыплъыр гектар мин 13-м кьыцагъэкІыгъагъ, ау игъом ыкІи икыоу ІуахыжыкІын алъэкІыгъагъэп. Ом изытет инэу иягъэ кьэкІогъагъ, цыфхэми, заводэу чыплъыр зыдащэрэми зэрархэр ашыгъагъэх.

Тызхэт илъэсым ызыныкъом мэкъумэщышІэхэм Иофэу ашІагъэр зыфэдэр кьыхигъэщызэ, А. Семеновым кылуагъ республикэм мыгъэ чыплъэ гектар мини 9 нахь зэрэщамыпхыгъэр, ащ емылтыгъэу лэжыгъэшІу кьахыжыкІынэу зэрэгугъэхэрэр.

Ощхымрэ чыІэмрэ язэрар къэмыкІоным пае шъоушыгъу зыхашыкІырэ чыплъым илхыжыкІын тхъамэфитІукІэ нахыжыгъэу лэжыакохэм рагъэжышты. Заводэу чыплъыр зыдащэрэри зэтырагъэпсыхъажыгъ, къэмыуцоу ар лэжыкІыным щэгугъых.

Республикэм имэкъумэщ хъызмэтшІэпІэ 50-м ехъумэ шъоушыгъу зыхашыкІырэ чыплъыр кьацагъэкІы.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Иягъэшлэн нахъ теубытагъэ илэныр тефэ

Непэ тызхэт уахътэм кыгъэ-уцурэ пшъэрылхэм кьахэкъу Иофэу агъэцаклэхэрэм зэхьоклы-ныгъабэ афэхъу, екллолакъу зыпыль Иофым фырялэр зблахъун фаеу мэхъу, бзэм изэгъэшлэни ашклэ уфэсакъын фаеу пшъэрылхыкълэу шылэныгъэм кыгъэу-цурэмэ кьашы. Адыгабзэм изэгъэшлэни аш фэдээ кьехьы. Апэрэ ильэсхэу адыгэмэ еджэн-тхэн амал ялэ зэхъум, Совет хабзэр тикъэралыгъо зыщагъэу-цум, адыгэхэм, цыкълуи ини, еджэкълэ-тхакълэ зэрагъэшлэн фаеу хъугъагъэ. Ар адыгэ хэкум дэгъоу шагъэцэклагъ: мышлэныгъэр агъэклодыгъ. Арышъ, адыгэхэр зэдэлэхэу, алэ зэкълэдзагъэмэ зи зэшъуамыхышъун Иоф шылэн.

Мы мафэхэм нэмыкълэ гухэлъ кьэтэджырэр: лэкълэб хэгъэгухэм арыс адыгэхэм ячлыгужъ кьагъээзжымэ ашлоигъоу хъугъэ. Ар адыгэу а кьэралыгъомэ арысхэм (гушылэм пае, Сирием шыпсэурэ адыгэхэм) адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ экълыгъухэу охъгэ клэкълыкълэ зэрагъэшлэн фаеу мэ-

хъу. Кълэцълыкълэхэм, зыныбжъ икьугъэхэм (ахэм яакъыл нахъ кьэкълуагъ), ежъ-ежъырэу бзитлур зэрагъэшлэн алэкълышт. Аш фэдэ шлоигъоныгъэ зилэхэм гъээтхэу «Советскэ Адыгеир» ыкълэ «Адыгэ макъэр» кьатегушылэх. Еплъ: «СА», 1.08. 2012" Мари-на Лебедева ытхыгъэу «Удачи вам, братья!» — зэыхъу Осим-рэ Бибарсрэ афэгъэхьыгъ. Ахэм афэдэ адыгэхэм бзэхэр — адыга-бзэри урысыбзэри нахъ куоу ягъэшлэгъэнымкълэ аделэгъэн фае. Сэри сигуапэу зышлоигъохэм саделэшт (сителефон 53-49-35 — профессорэу Блэгъожъ Зулъарин).

Нахъ зиакъыл кьэкълуагъэхэм бзэр зэрабгъэшлэштыри сабыйхэм ар зэралуплъхъаштыри зэфэдэп. Кълэцълыкълэхэр бзэм ебгъэдженхэмкълэ сурэт зыдэт тхыльхэм нахъ яшлуагъэ кьэкълэ. Сурэтхэр ыгъэфедээ профессорэу Тамбий Джантыгъэ ыгъэхъазырыгъэ учебникхэм гушылэу аригъэшлэштхэми фэдитлур-фэдиш ахегъахъо. Арышъ, сабый-

хэм бзэр (бзэхэр) ябгъашлэхэ зыхъукълэ а лэпылэгъу учебникхэр бгъэфедэхэмэ нахъ тэрээу сеплъы, бзээгъэшлэныр ыгъэпсынклэшт.

Бзэу ябгъашлэрэ шылэныгъэм епхыгъэу бгъэпсынымкълэ сурэтхэм яшлуагъэ кьэкълэ. Нэмыкълэ кьэралыгъомэ арыс адыгэхэм апае аш фэдэ учебникхэр профессорэу Тамбий Джантыгъэ ыгъэхъазырыгъ. Ахэр библиотекэхэм ачлэгъотэштых. Сабыеу кьэралыгъо зэфэхъафхэм арысхэм бзэр ядгъашлэ тшлоигъомэ, гушылэным тыхэкълынышъ, егъэджен тхыльхэр зищыклагъэхэм алэкълэдгъахъэхэмэ тишлуагъэ ядгъэкълыгъэу хъушт, бзэм изэгъэшлэни нахъ псынклэу зэшлотхышт.

Ежъ-ежъырэу адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ зэзыгъашлэ зышлоигъохэм, дунаим шыхъухэрэр нахъ куоу кьагурылонымкълэ, тхыльгъу З. Блэгъожъымрэ А. Блэгъожъымрэ зэдатхыгъэу, «Изучаем адыгейский языкъ» зыфилоу Мыекъяупэ 1997-рэ

ильэсым кышщидэкълыгъэр агъэфедэн алэкълышт. Мыш зигугъу тшлырэ бзитлур зэгъэпшагъэу, зэпэгъэуцугъэу, теориер аклыгъоу дагъотэшт. Адыгабзэкълэ тхыгъэ текстхэр дэтых.

Арышъ, адыгабзэр языгъашлэхэрэми, зэзыгъашлэхэрэми шлэныгъэ лъапсэ алэкълэным пае ахэм ядженхэ фае. Бзэхэр зэзыгъашлэ зышлоигъохэу лэкълэб кьэралхэм арыс тилъэпкьэгъухэм япчъагъэ хэхъо. Ар гушылауагъо, яакъыл кьэкълуагъэу, якультурэ, яискусствэ, ятарихъ зэрагъэшлэнэу адыгэхэр зэрэпыхъагъэхэр ягулыгътэ кьызырэуштыгъэм ишыхъат. Аш тэ тыклэгушлун фае.

Бзитлур адыгэу дунаим тетмэ зэрагъэшлэнымкълэ зишлуагъэ кьэкълонэу тлъыгъэрэр «Адыгэ-урыс зэдэгъушылалъ» зыфилоурэ ары. («Адыгейско-русский разговорник», авторы: З.У. Блягоз, А.Н. Блягоз, Майкоп, 2009). Мы тхыль лэпылэгъум урысыбзэкълэ адыгабзэкълэ бзэм ехыылэгъэ теориеру бзитлурэ яшапхъэхэр кышщыгъэх. Ахэм аклыгъоу адыгэ-урыс гушылалэр ыкълэ гушы-лэжхэри дэтых. Яхэкужъ кьэкължырэ адыгэхэм адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ нахъ псынклэу зэрагъэшлэнымкълэ лэпылэгъу ин

афэхъушт, Иофшлэнэу кьызы-кължхэм зыпыхъагъэхэр алэ кьырагъэхъанымкълэ кьашхъапэшт. Кьэкължхэрэм зыфэе гушылэхэр псынклэу кьагъо-тынмкълэ, бзитлурмкълэ гушылэхэ хъунхэмкълэ гушылалэр кьафэ-федэшт.

Мы зэкълэмэ ягугъу кьызыклэ-тшлырэр бзитлур — адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ — охъгэ клэкълыкълэ зэрагъэшлэн фаеу зэрэхъурэр ары. Аш фэдэ екллолакълэм мы Иофыгъом изэшлохын нахъ кьыгъэпсынклэнэу теплъы.

Тхыль лэпылэгъоу адыгабзэмрэ урысыбзэмрэ рызэбгъэшлэнэу шылэр макълэп, ау ахэм кьадэпхын плъэкълыштыр клэлэгъаджэхэм рагъаджэхэрэми ашлэн фае. Амал-кьулаеу узэрэлэжъэштыр, аш Иофэу узыпылтыр кьызыригъэпсынклэштыр тэрээу пшлэхэ зыхъукълэ, Иофэу узыфежъагъэр плэ кьибгъэхъаныр нахъ псынклэ кьыпфэхъушт. Ары мы тхыгъэмкълэ кьасломэ, язгъашлэмэ сшлоигъор.

БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.
Филологие шлэныгъэхэмкълэ доктор, АКЪУ-м ипрофес-сор, бзитлуршлэныгъэм ила-бораторие ипаш.

ПЕНСИЕХЭМКЪЭ ФОНДЫМ ШЪУЩЕГЪЭГЪУАЗЭ

Социальнэ программэм игъэцэкълэжъын хэлажъэ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2012-рэ ильэсым мэкъуогъум и 6-м номерэу 136-рэ зытетэу ышлыгъэ унашъомкълэ ыухэсыгъ Адыгэ Республикэм исоциальнэ программэу «Цыфхэм социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэрэ учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ гъэпытэгъэныр, ныбжырэ сэкъатныгъэрэ зэрялэм тегъэпсыкълыгъэу Иофшлэнымкълэ пенсие зыфагъэуцугъэхэу Иоф зымышлэхэрэм 2012-рэ ильэсым социальнэ лэпылэгъу ятыгъэныр» зыфилоурэ.

Социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэрэ учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ гъэпытэгъэным ыльэныкълэ программэм кьыделъыгъэ:

— жъы хъугъэхэр ыкълэ сэкъатныгъэ зилэхэр зыщалыгъ республикэ унэ-интернатим зыщычъыехэрэ икорпусэу N 1-р капиталнэу зэтэгъэпсыхъажыгъэныр. Аш идэпкъхэр зэрагъэцэкълэжыштхэм ыкълэ фабэр нахъ

дэгъоу алыгъынэу зэрагъэпсышттым ишлуагъэкълэ, жъы хъугъэхэр ыкълэ сэкъатныгъэ зилэхэр нахъ гупсэфэу шыпсэуштых;

— социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэрэ учреждениехэм жъы хъугъэхэм мобилнэ шлыкълэм тетэу псынклэ дэдэу социальнэ ыкълэ медикэ-социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэрэ ябригадэхэм апае автомобили 3 кьэщэфыгъэныр. Автомашинэхэр зэратыштхэм ашыщых цыфхэм социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэрэ комплекснэ гупчэхэу кьалэу Мыекъяупэ, Кошхъэблэ ыкълэ Мыекъяупэ районхэм ашылэхэр.

Иоф зымышлэрэ пенсионерхэм социальнэ лэпылэгъу ятыгъэным ыльэныкълэ программэм егъэнафэ Иоф зымышлэрэ пенсионерхэу Иофшлэнымкълэ ныбжым ыкълэ сэкъатныгъэм атегъэпсыкълыгъэ пенсие зыфагъэуцугъэхэм яунэе унэхэу зычлэхэм газыр яшлэлэгъэным фэшл хъарджэу ашыгъэм щыщ лэхъэу зэтыгъо социальнэ лэпы-

лэгъу ятыгъэныр. Зэтыгъо социальнэ лэпылэгъур лъэлэу тхыльгъу кьатыгъэр ыльапсэу ахъцэкълэ ильэсым зэ араты (лъэлэу тхыль кьэзытыгъэм фэдэу кьылэкълэхэрэр Адыгэ Республикэм узэрэщыпсэун плъэкълышт ахъцэ анахъ макълэу агъэнэфагъэм фэдизрэ ныкълорэм шломыкълэмэ) шхъэзакъохэм, шхъэзакъоу псэурэ пенсионерэу Иоф зымышлэрэм ыкълэ Иоф зымышлэрэ пенсионер унагъом. Иоф зымышлэрэ пенсионерхэм зэтыгъо ахъцэ тынэу аратырэр сомэ мин 15.

Пенсиехэмкълэ фондир ильэс 12 хъугъэу, ирегиональнэ кьутамэхэмкълэ кыкълызы, УФ-м исубъектхэм ясоциальнэ программэхэм ягъэцэкълэжъын хэлажъэ ахэм яльэныкълэ шхъалэхэм мылкъу апэлуйгъахъээ. А плалгэм кьыкълэ социальнэ фэло-фашлэхэмкълэ учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ гъэпытэгъэным ыкълэ Иоф зымышлэрэ пенсионерхэу фэныкълэ дэдэхэм яунэхэм газыр арыщэгъэным ыльэныкълэ тиреспубликэ

щагъэцэкълэжырэ проектыбэмэ ахэлэжъагъ. Социальнэ программэхэм ялофыгъохэм лэхэ зэхэлхъэ шлыкълэм тетэу зэкълэмкълэ сомэ миллиони 6-рэ мин 28,4-рэ ахагъэхъашт, аш шыщых:

— жъы хъугъэхэр ыкълэ сэкъатныгъэ зилэхэр зыщалыгъыхэрэ республикэ унэ-интернатим зыщычъыехэрэ иа 1-р корпус капиталнэу гъэцэкълэжыгъэным Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет кьыхэкълыгъэу сомэ миллиони 2-рэ мин 140,1-рэ пэлуагъахъэмэ, а гухэлтым пае Пенсиехэмкълэ фондим ибюджет кьыгъушщыштыр сомэ миллион-рэ мин 488,3-рэ;

— социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэрэ учреждениехэм ямобилнэ бригадэхэм апае автомашинэхэр кьэщэфыгъэньхэм Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет иахъцэу сомэ мин 900 пэлуагъахъэмэ, Пенсиехэмкълэ фондир сомэ мин 900-кълэ хэлажъэ;

— яунэхэм газыр арыщэгъэным фэшл Иоф зымышлэрэ пен-

сионерхэм хъарджэу ашыгъэм щыщ лэхэ зэтыгъо шлыкълэ ятыгъэным Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет имылькыу сомэ мин 300 пэлуагъахъэ, ПФР-ри сомэ мин 300 субсидиэкълэ а Иофым хэлажъэ. Аш тетэу тызыхэт ильэсым тиреспубликэ шыпсэурэ пенсионерхэу нэбгырэ 40-м яунэхэм газыр арыщэгъэным фэшл зэтыгъо ахъцэ тынхэр аратыштых. Аш мылькыу пэлухъаштым ызыныкълор Пенсиехэмкълэ фондим афитышт.

Зэкълэмкълэ УФ-м Пенсиехэмкълэ фондир ибюджет кьыхэкълырэ сомэ миллиони 2-рэ мин 688,3-рэ мы ильэсым республикэ социальнэ программэр гъэцэкълэжыгъэным фэшл Адыгеим кьылукълэшт.

Ылшъэкълэ зыщлэ кьышцетлогъэ Иофыгъохэм яшлуагъэкълэ социальнэ фэло-фашлэхэр афэзыгъэцэкълэжырэ учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ агъэпытэшт, жъы хъугъэхэр ыкълэ сэкъатныгъэ зилэхэр зыщалыгъ учреждениехэм уащыпсэунымкълэ амалэу ялэхэр уиунэ ущыпсэуным пэблагъэ ашлыштых, Иоф зымышлэрэ пенсионерхэу фэныкълэ дэдэхэм материальнэ лэпылэгъу аратышт.

ПФР-м и Адыгэ республикэ Кьутамэ ипресс-кьулыкълэу.

Хэукъоныгъэхэр гъогум «кьыпфигъэгъуштхэп»

Гъэмафэр зыгъэпсэфыгъо уахът. Цыфхэр жъугъэу хылушъом, кьушхъэм макълэ, автомашинэу гъогухэм атетыр бэдэдэ мэхъу. Мыш фэдэ уахъгэр ары нахъыбэу водителхэм хэукъоныгъэхэр зашлыхэрэр. Непэ ахэм ягугъу кьэтшлы тшлоигъу.

1. Ешъуагъэу рулым клэлыр-тысхъэх. Нахъыбэхэм аш зыпары мыхъун халъагъорэп, инспекторхэм алэкълэ-рэмыфэхэ ары нылэп зыфаехэр. Ежъхэмкълэ ар зэрэчынагъом имызакъоу, нэ-

мыкълэхэм тхыамыклагъо кьафахын зэралэкълыштыри кьагурылорэп.

2. Рулым клэлырысхэу телефонымкълэ мэгъушылэх е сме-хэр атых. Транспортэу ыпэкълэ кьыкълырэ игогу зэрэтэхъэхэрэр мы хэукъоныгъэм бэрэ кьыхэкълэ.

3. Скоростым рагъэхъу. Водителым гъогум изытет, амалэу кьыритыхэрэп икьоу эпишчынхэшъ, ищыкълэгъэ скоростыр кьыхыхышъуным мэхъэнэ ин ил. Скоростыр тэрээу кьыхыхымэ, щынэгъо

члэплэ зыщифэрэм кьэуцужыгъошлу фэхъушт.

4. Автомашинэм зырапхыхэрэп. Ушэтынхэм кьызырагъэлэгъуагъэмкълэ, зы сыхъатым километрэ 80 зыкълурэ автомашинитлур зызэутэкълыхэкълэ, цыфыр метрэ 25-рэ зилъэгъагъэм кьефэхымэ шъобжэу тыришщыгъэм фэдиз ахэм арысыгъэхэм атешагъэ мэхъу. Ар имыпхы-хъагъэ зыхъукълэ...

5. Пшъыгъэхэу, чыер афэмыхъу-гъэу рулым клэлырэтлысхъэх. Аш

щынагъоу хэлъыри водителхэм икьу фэдизу кьагурылорэп. Цыфыр пшъыгъэмэ, мычъыгъэмэ, игулыгътэ кьышцэкълэ, нахъ жъажъэу зыгъазэ мэхъу. Арышъ, аш фэдэ зыхъукълэ, укъэуцоу зыбгъэпсэфымэ нахъышлу.

Гъогум хэукъоныгъэхэр «кьыпфигъэгъуштхэп». Ар водителхэм зыщагъэгъушпэ хъуштэп.

АР-м и МВД ГИБДД-мкълэ и Гъэлорышлалэ.

ЛЪЭПКЪ ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Къэтыухъумэрэр къытфэнэжьи

Традиционнэ музыкэмкIэ Дунэ советым иконферен-
це Израиль икълэу Ифят шыкIуагъ. Гуманитар
ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ
Тембот ыцIэ зыхьырэм илофышIэу, искусствоведени-
емкIэ кандидатэу Андзэрэкъо Марзыет зэхыхьэм хэлэ-
жьи. ИеплъыкIэхэр зэдгъашIэхэ тшIоигъоу гуцылэгъу
тыфэхьугъ.

ашIыгъэм татэгущыIэзэ, шыкIа-
гъэхэм ядэгъэзыжьи тыпыл, шIэныгъэлэжхэм яеплъыкIэхэр
зэтэгъашIэх. Фильмэхэр тырахы, зэфэхьысыжъ зыхэлъ тхыгъэхэу
узыгъэгъуазэхэрэр къыхаутых.

чIэнэгъабэ зышIыгъэхэр. Гуцы-
Iэм пае, адыгэ къуаджэу Хьа-
джылэс Измир пэгъунэгъоу мэ-
псэу. Тыркухэм язакъоу ахэсы-
хэшъ, зыдэпсэхэрэм якъэшъуа-
кIи, ямузыкальнэ искусствы адыгэ-
хэм апкырэжъ. «Узыхэсым фэдэ
охъу» зыфэпIощтыр ары къэсIуа-
тэрэр.

— Диным пыщагъэмэ
ялоф рыкIуагъэр зэбгъэ-
фагъэба?

— Ари упчIэ гъэшIэгъон. 1930-рэ
илъэхэм Тыркуем ис былъымэн-
хэм яшэн-хабзэхэм зэхьокIыны-
гъэхэр афэхьугъэх. Хъулыфгыэм-
рэ бзылфгыгъэмрэ зэгъусэхэу зы
лофыгъом хэлэжъэхэ зыхьукIэ, ди-

Рихъание музеир

— Израиль хэгъэгу инэп.
Адыгэ къуаджэмэ шъуадэ-
хьагъа?

— Типрограммэ зекIохэр хэты-
гъэх. Рихъание автобусымкIэ ты-
зышынэгъыным зещакIоу тиIэм
адыгэхэр къуаджэм зэрэдэхэр
къылуагъ. Къабзэу чылэр зэрэпсэ-
урэм, адыгабзэр зэрэзэрагъашIэ-
рэм, къуаджэм музей гъэшIэгъон
зэрэдэтым, нэмыкIэхэм къатэгущы-
Iагъ.

— Уигъусэхэм узэрэадыгэр
ашIэщтыгъа?

— США-м, Германием, Азием
ихэгъэгу чыжъэхэм къарыкIы-
гъэхэр купым хэтыгъэх. Сызэрэ-

адыгэр нэбгырэ заулэмэ ашIэ-
щтыгъ. Лъэшэу сигопагъ тильэп-
къэгъухэу Израиль исхэм шытхур
афалэ зэхьум.

— Музееу Рихъание дэтым
ипащэ дэгъоу сэшIэ. Хъунэ
Щэукый тиреспубликэ
бэрэ къэкIо. Мыекъуапэ
щыпсэурэ иунэкъошэу
Хъунэ Аслъан иунэ исыгъ.

— Хъунэ Щэукый лъэпкъ му-
зеир дахэу зэригъэфагъ. Турист
гъогум Рихъание хэтышъ, Израиль
хьакIэу шыIэхэрэм къуаджэр, му-
зеир зэрагъэлъэгъух. Илъэс 17 хъу-
гъэ музеир къызызIуахыгъэр. Ща-
гум дэт унэм янэжъ-ятэжъхэр чIэ-
сыштыгъэх. Зы лъэхъанэ горэм Из-
раиль ис джуртхэм адыгэхэр араб-
хэу къащыхъуштыгъэх. Арабхэм
адыгэхэр джуртхэу алыгтэщтыгъэх.

— Тызыщыщ лъэпкъыр
цIыфхэм нахьышIоу яз-
гъашIэ сшIоигъоу музеир
къызэлушхыгъ, — къари-
луагъ хьакIэмэ Хъунэ Щэ-
укый.

— Рихъание угу рихьыгъа?

— ХьакIэр шагъэлъапIэ, цIыф-
хэр нэгущIох. Адыгэу нэбгырэ
1000 фэдиз дэс, арабхэри щэпсэх.
ЗэкIэми адыгабзэр ашIэ. Гуцылэгъу
сызыфэхьугъэ бысымыр адыга-
бзэкIэ губзыгъэу къыздэгущыIэ-
щтыгъ. Ллакъоу зышышым сызы-
кIэупчIэм, арабэу къычIэкIыгъ.

— Адыгэ кIэлэцIыкIумэ
уалукIагъа?

— ЕджапIэм тыкIогагъ. Адыга-
бзэр щакIу. Орэдхэр тыбзэкIэ
къытфалуагъэх, усэхэм къаджагъэх.
Адыгэ быракъыр музеим, унагъо-
хэм ашагъэбыбатэ. Лъэпкъ шIэжъ
яIэу слъытагъэ. Ансамблэм хэтхэм
адыгэ шъуашэр ащыгъэу къэшъох.

— Марзыет, Израиль узэ-
рэщылагъэм, конферен-
цием узэрэхэлэжъагъэм
сыда угукIэ хэпхыгъэр?

— СыкъызыкIожыгъэм къы-
шыублагъэу нэбгырэ 20-м нахьы-
бэу сигъусагъэхэм, сызылулагъэ-
хэм ащышхэр телефонкIэ къысфы-
теуагъэх. Адыгэхэр итэкъухагъэ-
хэу дунаим щэпсэхэм, искусствэ
бай дэдэ яI. Лъэпкъым ылэжьи-
гъэр, фольклорым къышебгъэжъ-
нышъ, угъоижыгъэным, лыгъэ-
кIотэгъэным нахь игъэкIотыгъэу
лоф дэсшIэн симурад.

— Лъэпкъ искусствэр зы-
щагъэлъэллэрэ унагъом
ушэпIугъ.

— Сятэу Чеслави, сянэу Свет-
лани, сшынахьыкIэу Долэти къэс-
лэгъугъэм къыкIэупчIэх. ШIуагъэ
къытэу уахътэр Израиль щызгъэ-
кIуагъ, сшIофшIэн лъызгъэкIотэщт.

— Уигухэлхэр къыбдэ-
хъунхэу пфэсэлэ. Бира-
мым пае ори, шъуиуна-
гъуи сышъуфэгущIо.

— Тхьауегъэпсэу.

Сурэтхэм арытхэр: Анзэрэ-
къо Марзыетрэ Хъунэ Щэу-
кыйрэ.

— Лъэпкъхэр нахь зэпблагъэ
шыгъэнхэм, музыкальнэ иску-
ствэм итарихъ зэгъэшIэгъэным,
нэмыкI лофыгъохэм обществэр
апыл, — къеIуатэ Андзэрэкъо
Марзыет. — ЯпчъагъэкIэ бэ мы-
хурэ лъэпкъхэм ямузык, ялъэпкъ
къэшъуакIэхэм, фэшъафхэм
афэгъэхьыгъэ фестивалхэр, зэ-
лукIэгъу гъэшIэгъонхэр зэхашъх.

— Апэрэу конференцием
ухэлэжъагъа?

— ИлъэситIукIэ узэкIэлэбжъ-
мэ, Германием шыкIогъэ зэхыхьэм
сыхэлэжъагъа. Искусствоведе-
ниемкIэ докторэу Алла Соколо-
вамрэ сэрырэ тызэгъусэу Израиль
тыкIогагъ. А. Соколовамрэ ре-
жиссерэу С. Кушъумрэ тырахыгъэ
фильмэу Адыгеим ис курдмэ
якультурэ фэгъэхьыгъэр конферен-
цием къышагъэлъэгъуагъ. Адыге-
им щыпсэурэ нэмыкI лъэпкъхэм
яхьылIэгъэ фильмэхэр тапэки ты-
рахыштых.

— Марзыет, уитемэ зы-
фэгъэхьыгъагъэр къыта-
лоба.

— Тыркуем ис адыгэмэ якъа-
шъохэм афэгъэхьыгъэу зэхыхьэм
сыкъышыгушъуагъ. Адыгэ къа-
шъом икультурэ шышэу тильэп-
къэгъухэм чIанэхэрэм, ахэр шап-
хэу тилагъэхэм атэгъэуцожьы-
гъэнхэм ягугъу къэсшIыгъ.

— Тикъашъохэр ащыгъу-
пшэжьиныхэр къызыхэкIы-
рэм къыкIэупчIагъэхэба?

— Фольклорыр зэрэчIанэрэм,
я XIX-рэ лIэшIэгъум адыгэхэр хэ-
гъэгу зэфэхъафхэм арыс зэрэ-
хьугъэхэм яагъэ къытэкIыгъ. Я
XX-рэ лIэшIэгъум Тыркуем ис
адыгэхэм ялъэпкъ лофыгъохэр
зэрахъанхэу фытыныгъэ ялагъэл.
Тыркуем сышыIэу адыгэ унагъомэ
сахыхъэщтыгъ, тимузыкальнэ Iэ-
мэ-псымэхэм сакIэупчIэщтыгъ.
Хабзэм икъулыкъушIэхэм унэхэр
къалыхьухэзэ, пщынэхэр, нэмыкI
музыкальнэ Iэмэ-псымэхэр аштэ-
щтыгъэх. Унагъом адыгабзэкIэ гу-
фитэу шагъэгущыIэщтыгъэхэп.

— Хэхэс адыгэхэм якуль-
турэ зэрэщтыгъэри къа-
фэпIотагъа?

— Узыхэс лъэпкъым ифэмэ-
бжымэ къыптырихъашт. Лъэпкъ
къашъохэр ащыгъупшэжьишты-
гъэх. Язакъоу шыс чылэхэр арых

ным илофышIэхэм къаIощтыгъ:
«Бзылфгыти, хъулыфгыти шъуэ-
хэтэу сыдэуштыгъ джэгухэр шъу-
шIыштыгъ?» Ащ къыхэкIэу ныса-
шэхэр нэмыкIэу зэхашъэхэу аублэ-
гъагъ. Къашъоу «Уджыр» шагъэ-
зыегъагъ.

— «Уджыр» къэшъо дах...

— Къэшъо дах, ау бзылфгы-
гъэмрэ хъулыфгыгъэмрэ къашъохэ-
зэ алэхэр зэрагъэубытыныхэр дин-
лэжъхэм къырагъэкIуштыгъэп.
«Уджыр» ащыгъупшэжьиным
ишынагъо Тыркуем исхэм къызэ-
рякIугъагъэр сидоклад къышыс-
Iуагъ.

— Музыкальнэ искусствэ-
вэр, лъэпкъ къашъохэр
чамынэнхэм тегущыла-
гъэхэба?

— ГумэкIыгъохэм, чIэнагъэу

ФУТБОЛ. АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

«Еджэркъуаер» апэ ишъыжьишты?

Адыгэ Республикэм футболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжъ-
рэ командэхэу купэу «КъокIыплэм» хэтхэм ешIэгъуитIу
къафэнагъ. Финалныкыом хэфэщтхэр кIэух
зэлукIэгъухэм ауж къэнэфэщтых.
Зичэзыу ешIэгъур зэраухыгъэм блащэпсынэхэр ыгъэрэ-
загъэхэп, финалныкыом хэмыфэнхэуи къытшэхъу.
«Блащэпсын» Кошхьэблэ район — «Кошхьабл» Кошхьэб-
лэ район — 4:5.

Купым ешIэгъуитIу къыфэнагъ.
«Еджэркъуаер» «Абдзахэмрэ»
«Кошхьаблэмрэ» аIукIэшт. Очкоуи
3 нэмыIэми «Еджэркъуаер» къы-
зыхьыкIэ, финалныкыом хэхьашт.
«Блащэпсынэр» бэрэ апэ итыгъ
шъхьаер, кIэух ешIэгъухэм гъэ-
хьагъэу ащишIыгъэр макIэ.
Финалныкыом хэхьэгъэ коман-

дэхэр шышхьэлум наужырэ мафэ-
хэм зэдэшIэщтых.

«Блащэпсынэм» очко 16 иIэр,
«Кошхьаблэми» ащ фэдиз ригъэ-
къугъэр. «Еджэркъуаер» ящэнэрэ
чIыплэм шыIэу очко 14 иIэр шъхьа-
ер, апэ ишъыжьиным ылъэкIышты.

НэкIубгъор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ
Республикэм лъэпкъ
лофхэмкIэ, IэкIыб
къэралхэм
ащыпсэурэ
тильэпкъэгъухэм
адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар
жъугъэм
иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шъхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

ПшъэдэкIыжъ
зыхьырэ
секретары

НЭПШIЭКЪУИ
Заур

Редакциер
зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын лофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Тамыр-Кавказ
чIыплэ гъэло-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зышыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
4254

Индексхэр
52161
52162

Зак. 2527

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхьатыр 18.00
Зышыхьатхэгъэхэ
уахътэр
Сыхьатыр 18.00